

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Lvdovici Venegas ... Mariale beatissimae virginis variis
conceptibus moralibus illustratum**

Venegas, Luis

Friburgi Brisgoiae, 1624

De conceptione beatissimae virginis

[urn:nbn:de:bsz:31-160454](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-160454)

1.
REVEREN-
DI PATRIS, FR. LV.
DOVICI VENEGAS, HIS-
PALENSIS, ORDINIS PRAEDICA-
torum, SS. Theologiae Doctoris, Regentis, & Pri-
marij Professoris,

AC
CONFESSARII ET CON-
CIONATORIS, EXCELLENTISSIMI
D.D. VINCENTII PIMENTEL, EX MAG-
naribus & Comitibus de Benauente.

*Conciones omnium festiuitatem Beatissima Virginis
Mariae, varijs conceptibus moralibus illustratae.*

DE CONCEPTIONE BEATIS-
SIMAE VIRGINIS,

Sermo Primus.

Pro salutatione Angelica.

Notatu dignissimus
est locus ille Prophe-
tae: *Fundamenta eius
in montibus sanctis.*
Psalms 86. Quare pro-
prium Mariae nomen

usurpare noluit Propheta David? solus
ait *fundamenta eius.* Quare proprio
titulo non exornauit? sine dubio ve-
peculiari Christi nomine exornaretur.
Sic Christus Dominus in scripturis
appellari solet, occultato proprio ti-
tulo &

A

tulo & cognomine vt patet. *Qui accesserunt & ministrabant ei. Matth. 4.* Si ergo potentissimus Angelorum Rex & dominus, hac voce non expresso proprio nomine nuncupatur; Regi nam etiam Angelorum hoc nomine insigniri decet. Et sanè in libris Geneseos sic appellata fuit. *Ipse conteret caput tuum, Gen. 3.* Non dicitur Maria conteret caput tuum sed ipsa conteret caput tuum. Et meritò hac ratione nuncupanda est, quia nullum peculiare nomen in veniri poterit, quod sub se comprehendat & apertè exprimat magnitudinem & excellentiam Beatissimæ Virginis. *Fundamenta eius in montibus sanctis. psal. 86.* Idèd nullum peculiare nomen vsurpat Propheta, quo lingua humana suorum fundamentorum, (hoc est conceptionis celsitudinem,) aperire possit; quia illius sanctissima conceptio super sanctissimæ Trinitatis montes altissimos fundata & stabilita est. Super omnipotentiam patris, nè ex fragilitate naturæ peccaret; Super sapientiam Filij, nè ex ignorantia caderet; Et super bonitatem spiritus Diuini, nè ex malitia defecisse videretur. Hanc fundamentorum altitudinem & infinitatem eximia iucunditate & iubilo, hodierna die Ecclesia Catholica celebrat. Fateor ingenij nostri vires ad aliquid dignè proferendum in tanta festiuitate protius deficere, cum sacra scriptura vix nomen Beatissimæ Virginis in præsentis solennitate indagare possit; sed ad sit

gratia spiritus diuini, qui os & sapientiam suis prædicatoribus promisit. Dicamus A ve Maria

Liber generationis Iesu Christi Matth. 1.

Celebris est apud omnes Christi fideles (charissimi & Catholici auditores) festiuitas hæc cõceptionis Beatiss. virginis, in qua in memoriam nostram reuocantur antiquæ lites propter peccatum inter Deum & homines exortæ, iustissimam Dei erga mortelas furor, vt vindictus sumeret de peccatis nostris, repræsentatur etiam reparatio & reconciliatio strictissimis amoris & beneuolentiæ vinculis inter creaturas rationales, & suum conditorem facta. Nam novâ Beatiss. Virginis conceptione, per quam ipsa tanquam sol fulgentissimus in hanc lucem sælicissimis auspicijs prodijt, cum nullus mortalium excitatas lites composuisset ipsa sola aduentante compositæ ac sedatæ fuère. Ea enim hanc in lucem exoriente in tam perarduo & difficili negotio mediatrix extitit, ita vt in signum amicitæ & reconciliationis humanæ ex nostro genere & profapia Deus ipse originem duxerit. *Filij Dauid Filij Abraham.* Ad propositum nota locum arcanis & mysterijs profundissimis plenum. *Cant. 6. Electa vt sole terribilis vt castrorum acies ordinata.* Verba sunt Sponsi ad Beatissimam Virginem Mariam suam charissimam sponsam directa; quæ in superficie non rectè viden-

Beatissima Virginis.

dentur inter se coherere & conuenire. Quæ enim inter solem & exercitum conueniētia reperiri poterit, vt eidem congruenter competant? Sol enim cælo affixus est, exercitus in terris congeritur & constipatur: Sol latitiam & iucunditatem præ se fert, exercitus mærorem & tristitiam secum ducit: Sol est origo vitæ & generationis hūanæ, exercitus vita priuat, & singula quæque deuastat. Quid ergo pro Maria sanctissima coherere poterunt? optimè sanè, si ad litteræ spiritum attendas. Deus namq; solem sibi elegit tãquam potentissimum exercitum ad suos hostes, imò & aliorum comprimendos & subiugandos; Præcipuè solem à Deo destinatum reperiemus, vt lites compoat, vt inimicitia, furori & iracundiæ etiam terminum & metã imponat. *Sol non occidat super iracundiam vestram. Paulus ad Eph. 4.* Ac si apertius diceret. Ira vestra, & concitatus furor, non nisi ad occasum solis persistat, nã si adhuc radiis solaribus fugatis iracundia vestra perseueret, non dubium quin de vobis tanquam Dei potentissimus exercitus iustissimam vindictam illicò accipiet, attendite (inquit Paulus) à Deo solem constitutum, vt iracundiæ & inimicitie vestre terminum præfigat. *Sol nè mouearis contra Gabaon. Iosua. 10.* Inuictissimus Iosua victoriam reportare volens cõtra Gabaonitas, sic solem allocutus est. *Sol nè mouearis contra Gabaon;* ac si diceret, planè agnosco solem à Deo esse destinatum, vt pacem inter

mortales tanquã fortissimam acies interponat, nè ad occasum solis, cum suos ignitos radios absconditrix & concitata lites perdurent; vt tamen plenus constet, meam erga Gabaonitas indignationem non ex odio, sed ex solo iustitiæ & æquitatis zelo ortam, *Sol nè mouearis contra Gabaon;* Tuum naturalem cursum cohibe, nè forsitã tuorum radiorum luce fugata, victoria nostra cõtra Gabaonitas retardetur, pugna & concertatio nostra non est tuis radiis comprimenda, &c. *Dimitte me, iam enim ascendit aurora, Genes 32.* Angelus prædicta verba protulit, cum intra brachia Iacob cõpress⁹ teneretur, in actuali pugna & colluctatione sic exclamauit. *Dimitte me, iam enim ascendit aurora.* Quasi diceret. Nobis licitum non est, sic brachiis concertantes auroram solis prænuntiam intueri, nè forsitã solaribus radiis comprahensi, metas & limites inimicitis exortis impossitas, trãsgrediamur. Vbi notatu dignissimum est, splendorem & præfulgētes lucis radios quos primo diluculo aurora spargebat, contra Angelum fortiùs decertasse ipso Iacob, qui tunc illum deuincere conabatur. quandoquidem deuictolacob, altero iam claudicabat pede, aurora verd claritatem solis prænunciãns, ipsum Angelum quasi deuictum & oppressum Patriarchæ tradidit. Ex prædictis sacræ scripturæ locis aperte constat, solem à Deo institutum fuisse, vt tanquam exercitus potentissimus pacem astrueret, & inimicitias

se concitatas lites sedaret. Et nunc plane intelligemus quare spiritus diuinus suam charissimam Sponsam Beatiss. Virginem solem & exercitum appellet. *Electa ut sol, terribilu ut castrorum acies ordinata. Cant. 6.* Cùm enim peccato præpotensque dominus ex peccato primi nostri parentis excitationes lites & inimicitias cum hominibus conferuisset, neque aliquis mortalium composuisset, B. Virgo tanquam fulgentissimus sol, & castrorum ordinatissima acies in nostra terrarum sola felicissimè per suam sanctissimam conceptionem descendens, lites composuit, iustum Dei furorem sedauit, ita ut in signum amicitie & reconciliationis inter illum & homines, ex nostro genere & ipsa origine duxerit. Rectè ergo in B. Virgine sol & exercitus coherent, fuit planè sol fulgentissimus, quia suæ purissimæ conceptionis micantibus radiis, inimicitie & antiquæ lites ad pacem & tranquillitatem redactæ fuerunt. Fuit etiam potentissimus exercitus, quia suâ conceptione furorem & iustam Dei erga peccatores iram, quasi impetu facta validissimè compressit. Quæ omnia in nostro Euangelio apertè & perspicuè designantur. *Liber generationis Iesu Christi Filij David.* Statim in principio Euangelii describitur David, ut constet amicitiam inter peccatores fuisse contractam. *Filij Abraham.* Hic in prædictis verbis durissimum medium huius contractus, quale fuit Christi Do-

mini passio in sacrificio Abraham designatur, & quia mediū fuit Beati. Virgo, concluditur in nostro Euangelio. *De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus. Liber generationis Iesu Christi filij David.* Quare Euangelista hic Davidem sine regis titulo designat, cùm non solum Rex fuerit potentissimus, sed etiam pluribus cæremoniis in regem euectus, & vnctus? nam ut accuratè notârunt Hebræi super illa verba. *Inueni David seruum meum, oleo sancto meo vnxit eum, Psalm 88.* Reges, ut regni sui gubernacula tractarent, vulgari solum & communi oleo fronti imposito, & in modum coronæ facto circulo, perungebantur: At sacerdotes sacrosanctuarii oleo capiti in formam crucis appposito, linebantur. Quæ cum ita forent, David non vulgari oleo, sed particulari sacerdotum Chrismate fuit perunctus in regem, & hoc indicant illa verba, *Oleo sancto meo vnxit eum.* Si ergo David inter reges primatum tenuit, & illius vnctio extra communem & vsitatum modum afflatu spiritus Diuini facta, quare Euangelista regis nomen non vsurpat? cùm in hac genealogia nullus dignior regio titulo & nomine reperiat, de quo quasi per emphasin dicitur, *David autem Rex.* Subindicans sacra scriptura alios si cum Dauide conferantur, reges non fuisse; Rationem huius apertam inuenies, si attentè perpendas, hic regium vatem peccatorem repræsentare, cui Deus scelera condonare, &

CUM

Beatissima Virgini.

cum quo pacem inire contendit; At
similes peccatores, non regia orna-
turpura & titulo, etiamsi regia maie-
state & pompa ceteros præcedant, sed
humili & abiectæ pœnitentis forma &
specie coram Deo suo comparere de-
bent. Et hæc sanè ratio est, quare his
qui aureū vitulum adorarunt strictis-
simè præcepit dominus, ut illis culpam
condonaret, splendidas vestes, coro-
nas, & ornatum statim relinquerent.
Nunc ergo de pone ornatum tuum ut sci-
am quid faciam tibi, Exodi 33. Illa enim
non internum animi dolorem, nec
perpetrati sceleris detestationem, sed
potius vanitatem sæculi, & cordis im-
pœnitentiam aperiebant. Sic David li-
cet alios reges præ excelluerit, at pec-
catorem repræsentans, non regis titu-
lo & pompa decorandus est. *Fili David.*
Sed quare Deus noster in effigiem pec-
catoris, quo cum pacem inire conten-
dit nobis Davidem statim in principio
Euangelii ante oculos proponit? Non
ne alii sceleribus Davidem superârunt?
Quare carnalem peccatorem ex infir-
mitate & fragilitate nature peccantè,
& consequenter minùs culpabiliter
deficientem, nobis ad excitandam pec-
catorum spem ante oculos repræsen-
tat? Aliqua sine dubio malitiæ & de-
formitatis circumstantia in peccato
sensualitatis latet, quâ magis peccator
à suo conditore auertitur ac longius
distat; quæ in aliis peccatis non in-
venitur, & idèd cum carnali potius pec-
catore voluit Deus pacem stabilire &

inimicitias terminare. Quam cir-
cumstantiam ut inuestigemus, nota
egregium locum. *Fascinatione nugaci-
tatis obscurat bona: & inconstantia con-
cupiscentia transuertit sensum. Sap. 4.*
Hic spiritus Diuinus peccatum sensu-
alitatis fascinationem vocat. Nam si-
cut fascinantes oculi si in tenellum
puerum defigantur, illum planè per-
dunt, & necant: Ita mutui viri & fœ-
minæ turpis intuitus animam perdit
& eneruat. *Oculus meus depradatur est
animam meam. Thren. capite 3.* Et a-
libi. *Mors intrauit per fenestras.* Quid
quæso Davidem fascinoi, & illius de-
turpauit animam? intuitus sanè Ber-
sabee. Et quis Amonem? nonne
Thamar incestuosus aspectus? idèd
lasciuiæ & carnalis concupiscentia
fascinatio nuncupatur. Additur etiam
nugacitatis, hoc est, mendacii & falsi-
tatis, quia turpis intuitus ex motiuo
fallacis & fucatæ & planè depictæ pul-
chritudinis extortus animam nostram
depradatur. Flores quibus prata vi-
rentia rident, non tam citò marce-
scunt & pereunt, atque humana pul-
chritudo & venustas. *Fallax gratia &
vana est pulchritudo. Proverb. 31.* Et ad
nostrum intentum propius accedentes,
diligenter notanda sunt verba quæ se-
quuntur. *Inconstantia concupiscentia
transuertit sensum.* Sanctus Fulgētius sic
legit. *Instantia concupiscentia transuertit
sensum. Epist. 2. cap. 4.* Vocat in-
stantiam concupiscentiæ vehemen-
tem illum conatum, quo nostri effre-
nati

nati carnis appetitus animam stimulant & urgent, ut sua sequatur desideria. Sed translatio Græca sic accuratius vertit. *Circumrotatio concupiscentia transuertit sensum.* Hoc est, animus carnali concupiscentia captus, lasciuia ipsa & turpitudine vexatus in gyrum vertitur, atque huc & illuc agitur, grauius fluctuat & vndique circumuoluitur. Sed quænam erit hæc circumrotatio concupiscentiæ? Quod genus rotarum indicat, ut plenius agnoscamus qualiter carnalis concupiscentia longius peccatorem à suo conditore separat? Aliqui per hæc circumrotationem eam intelligunt, quæ rotæ ad torquendum martyres olim deputatæ in gyrum ferebantur, sic Catharina simili nouaculæ rotæ affixa martyrii patiebatur. Quæ intelligentia carnali peccatori rectè congruit; Nam concupiscentia carnis captus & ab ea possessus ad deuictus, nunc timore & zelo, iam etiam imminente famæ ac vitæ periculo, huc & illuc agitur & ad vltimas angustias deductus, etiã viuendum oritur, quin & detrahentium linguas quasi acutis nouaculis circumrotatus, totus decerpitur ac dilaceratur. Alii per circumrotationem prædictam illam interpretantur, quæ circumfertur rota, ut ex hortorum puteis belluæ opertis oculis aquã extrahant, quæ interpretatio etiam carnali peccatori congruit. Carnales enim peccatores belluæ planè sunt, quia carnis concupiscentia ducti quasi utroque lumine

priuati & cæcutientes, nunc aquas ex concupiscentiæ puteo ex hauriunt, nunc iterum effundunt, iam illa odio prosequuntur, quæ summo opere exoptabant, modò placent, postea iterum fastidiunt ac vehementer displicent, & sic tanquam bestię aquam exhaurientes & illic effundentes, ipsã carnali concupiscentiã circumrotantur. Alii circumrotationem, illam explicarunt, quam trochus à pueris proiectus in gyrum conficit, & ita intelligunt illud. *Pones illos ut rotam; ipsi vertunt. pones illos ut trochum. Psalm. 82.* Et verè hæc explicatio carnalibus peccatoribus conuenit, nam carnalis amor quem in infantis formam & effigiem sibi effingunt, illos tanquam trochum agit, iam rotant ac saltant supra manum pueri, iam ex manibus confestim decidunt ac supra humum saltitant, quod si funiculo quo sunt ligati percutiantur & verberentur, (sicut apud pueros moris est,) huc & illuc facillimè trahuntur. O miseri & execrandi turpitudinis amatores, qualiter vos vestra lasciuia & turpitudine circũuertit, modò in prospera, modò in aduersa amoris victitetis fortuna, semper insanos, & sine mente considero, ad modum trochi circumuolutos, nam si fauoribus amariæ in altum efferamini, nouo & crebro vestium apparatu, tanquam personati quotidie incedentes stultorum personam geritis; Quod si in inferiori amoris fortuna versemini, inuidia & Zelo permoti suspiria in altum

emit-

emittentes. aëra querimoniis verberantes, infomnes, & sine cibo & potu vitam agentes insaniam vestram ostentatis. Alii tandem per circumrotationem concupiscentiæ circulos quosdā intelligunt, quos olim maleficæ vittis quibusdā fericis in aëra elatae conficiebant, quibus à dæmone postulabant, vt virum erga quē ipsa amore afficiebantur, sic in circulum amore ipsarum circumferret, ad eam normam & formam, quā ipsa fericos illos funiculos in gyrum afferebant; Quæ intelligentia damna & graua nocuenta perpendit, quæ carnales peccatores experiuntur, nam dæmonis ingenio & arte grauitè decepti, ita ad nutum & voluntatem dæmonis aguntur, vt proprias vxores & familiam negligentes, maleficarum meretricum amore capti ipsarum fericis funiculis circumferuntur. Omnes prædictæ interpretationes licet congrua & accurata sint, & rectè carnalis concupiscentiæ effectus manifestent, aliam tamen nostro proposito propius accedentem adhibebo, & intelligam per circumrotationem istam, circulum illum quem funda in manibus proiciētis lapidem conficit, antequā per illam lapis emittatur, funda enim circulo sacra scriptura peccatores comparat, qui lōgius à Deo distant & separantur. Ita Abigail, cum Dauidi loqueretur ait. *Porro inimicorum tuorū anima rotabitur quasi in imperu & circulo funda. 1. Reg. 25.* Ac si diceret; Ad eum modū quo funda pri-

us in aëre ad modum circuli agitata lapidem emittit, vt amplius non appareat; sic Deus tuos hostes & inimicos destruet, & à se longè dimittet. Asserere ergò carnales & sensuales peccatores esse veluti lapis fundæ impetu prius in aëra circungirate proiectus, non est aliud quàm apertè indicare, carnis concupiscentiam adeo carnalem peccatorem à Deo suo auellere & separare, vt nisi Dei misericordia iterum reuocaretur, penitūs periret. Inter peccatores huius lineæ & generis connumeratur Dauid, amore enim Bersabee ita captus & obcæcatus fuit, vt ferè per integrum annum sui conditoris oblitus vixerit, quin & prædicante propheta Nathan, & illi suum peccatum proponente, nihil prorsus intellexit, quoadusque proprio digito propheta tanquam peccatorem demonstrauit. Ex quibus manifestè constabit, quare volens Deus cum peccatoribus pacem inire, & ex illorum profapia originem ducere, nomine omnium, carnalem peccatorem designauit, vt alii peccatores firmiter confidant, nè propter patrata scelera in desperationem inducantur; Si enim Deus cum Dauide à se tam longo interuallo propter lasciuiam & carnalem concupiscentiam separato, strictam amicitiam contrahit, facilius & libentiùs eandem cum illis peccatoribus firmabit, qui à suo conditore non tam longè distant, cum non semper ex lasciuia & carnali concupiscentia peccatum committant.

FILII

FILII DAVID.

DE qua natus est Iesus, qui vocatur Christus. Declaratum dedimus in præcedentibus, quibus cum Deus noscitur nouam amicitiam & pacem contulerit: inuestigandum nobis est & inquirendum de mediatrice huius pacis & amicitie tam strictis nexibus contractæ. Et eam Beatiss. Virginis præsens Evangelium aperte manifestat. *De qua natus est Iesus &c.* Ex quo mediatrix officio haud obscure, ni fallor, colligi potest, B. Virginis purissima & sanctificata conceptio. Si enim Apostolus Paulus in Christo assertore nostro, non fuisse peccatum ex officio mediatoris colligit, quia futurus erat mediator, & ipsa propitiatio pro peccatis nostris. *Talis decebat ut esset Pontifex impollutus, segregatus à peccatoribus, qui etiam interpellat pronobis. Hebr. 7. cap.* Ex eodem etiam motiuo decet Beatiss. Virginem D. E. præstantissimam matrem, cum sit omnium peccatorum vnica mediatrix, ex peculiari gratie priuilegio in nullo tempore peccatum, sed excellentissimam gratiam, munditiam, & sanctitatem modo possibili creaturæ verè & legitime ex semine Adæ descendenti, habuisse. Et ut sanctificationem purissimam Beatiss. Virginis siue in instanti vnionis animæ ad corpus, siue postea factam (De quo Doctores Theologi disputant.) paulò altius repetamus & extollamus. Notandum est egregius locus, quem Ec-

clesia Beatæ Virgini accomodat. *Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui, Psalm 44.* Vbi nostra vulgata legit *Audi filia*. Sic vertit Hebræa translatio. *Audi pupilla*. Quibus verbis filiam, vocat oculi pupillam; Forsitan quia filia dum Virgo est, tanquam pupilla oculi, summa cura & vigilantissimo studio custodienda; cui etiam vel leuis aura nocebit, sicut palea vel stipula si pupillam oculi contingat, lacrimas statim exprimit. Quo indicauit Spiritus diuinus, quæ curâ & diligentia etiam in minimis se ipsas custodire & obseruare debeant: cum experientia constet, plures se ipsas incautè negligentes, postea utroque oculo miserimè, & lacrimabiliter, suam castitatem deplorasse. Sed si aliquam virginem summus præpotensq; dominus sibi tanquã pupillam oculi seruatum in hæc lucem edidit, hæc sanè fuit Beatiss. Virgo. Quæ etiam coram salutante Angelo comparere noluit, sed inclusa latuit, & idè iure optimo pupillæ oculi comparatur. Exitimo tamen in hac comparatione aliquid accuratius & profundius Beatæ Virginis elogium occultari: quo illius cõceptio miro modo euehitur & decoratur. Quod ut clarius appareat, notate diligenter fabricam & oculorum nostrorū ingeniosam compositionem, sic à Deo effectam fuisse, ut in illa producenda, creationem luci, in principio mundi imitatus fuerit, quam Deus quasi ex tenebris efforma-

vit; Nam ante lucis creationem tenebræ præcesserant super faciem abyssi, vt Sacra scriptura testatur, & ex illis hanc pulcherrimam lucis creaturam effinxit & efformauit. *Deus qui dixit de tenebris lumen splendescere. Paulus 2. Cor. 4.* Eodem profus modo Deus fabricatus est oculos: Virtus enim visiva quæ colorata cernimus & intuemur, quæ lux oculi appellari potest, cum media illa percipiantur colores, non in alba oculorum substantia, sed in nigra oculi pupilla residet, ex illo tenebroso & caliginoso pupilla loco hæc visiva virtus emanat. Nunc apertè intelligitur, quare Beatissima Virgo *pupilla oculi* vocetur; Illam ita Spiritus Diuinus nuncupauit, vt suprema sanctitas & munditia suæ conceptionis illucesceret, licet enim ex obscuris & tenebrosis culpâ parentibus orta fuerit, at intra suæ profapię tenebras tanquam lux fulgētissima emicuit, intrâ obscuram illorum pupillam purificanda conceptio latitabat. *Audi pupilla, & vide, obliuiscere populum tuum, & domum patris tui;* Licet enim in illa tot reperiantur peccatores, vt in hac genealogia Christi describuntur, id tamen impedire non poterit, quin Beatiss. Virgo in materno vtero concepta fulgentissima gratiæ sanctificantis luce præfulgeat & eniteat. Sed quare hanc sanctitatem & conceptionis præclaram & planè diuinam emundationem Evangelista non expressit? quin potius ita limitatè in laudâdo processit, vt so-

lum collectim & breuiter de Beatiss. Virgine hæc stricta verba protulerit. *De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus.* Respondeo, in prædictis verbis Evangelistam expressisse quidquid de Beatiss. Virgine effetri potest, nihil de illa præclarius aut excellentius dici potest: Quod vt intelligatur, investigandum nobis est, quæ nam causa excogitari possit, obquam Sponsus Diuinus nunquam suæ charissimę sponsæ manus laudibus extulerit, cum tamen etiam illius laudaverit calceamenta. *Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis, filia principis Cant. 6. & 7.* Defuit forsitan Diuino sponso encomium aliquod, aut congrua cõparatio, quæ manibus sponsæ adaptari posset? Id planè nec licitum est apprehendere, cum sapientissimus & prudentissimus existat, & pro alijs corporis partibus plurima epitheta inuenerit. *Caput tuum vt carmelus; Coma capitis tui sicut purpura regis iuncta canalibus. Capilli tui sicut grex caprarum, qua apparuerunt de Galaad. Gena tua sicut fragmen mali punici. Cant. 4.* Quare ergo pro efferendis manibus laudes suppressit, cum fœminę manuum venustatem & pulchritudinem plurimi faciant? Longè aliter se gessit sponsa ergà suū charissimum sponsum, oculos enim in manus illius defigens, non solum manuum pulchritudinem, sed etiã margaritas & aureos annulos laudibus in cœlū extulit. *Manus eius tornatiles, aurea, plena hyacinthis; Cant. 5.* Et meritò quidem margari-

B

gari-

garitis & anto ornatæ laudatur à sponsa. Nam, ut ait Tertullianus pro Christianis, Gentilibus respondens, qui arguebant, ut idolis sacrificarent, sic asseruit, *Deos vestros non colimus, quia plures habent manus*, ac si diceret, Deos vestros adorare nolimus, quia illorum manus indigentes, inopes, indecoræ & ponderosæ sunt; At Dei nostri manus pulcherrimæ, & ditissime, *quia tornatile, aurea, plena Hyacinthis*, ac proinde soli Deo nostro verum cultum exhibere volumus. Si ergo sponsa manus sui sponsi sic præclaris laudibus exornavit, quare & sponsus insignum saltem gratitudinis, & reciproci amoris, id etiam non præstitit? Existimo sanè Divinum sponsum manus sponsæ tacendo magis prædicasse & extulisse, & plura de illis affirmasse, quàm si expressè & hyperbolicè multa de illis protulisset; Ac si tacendo diceret, Manus qui simul ac semel ipsum Deum nobis tradiderunt, verbis non laudandæ, sed silentio & admiratione celebrandæ sunt; Manus etenim sponsæ plus certo modo hominibus tradiderunt, quàm ipse Deus ipsis concesserit. Nam et si ex maximo erga nos amore æternus & increatus pater nobis suum filium unigenitum dederit, *Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret. Ioann. 3.* non tamen tradidit nobis eundem passibilem & accommodatum, ut posset suum sanguinem pro nobis fundere, id enim manibus Beatiss. Virginis præstitum fuit; Manus igitur tot divitijs re-

fertæ, quæ tam præciosum & tantæ æstimationis donum nobis exhibuerunt, quid de illis lingua dignè efferre potest? *De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus*, idè nec Evangelista alias laudes afferre voluit, prædictis verbis collectiùs ostendendo supremum, & infinitum donum fuisse nobis collatum, nec sponsus, licet alias sponsæ partes laudaret, manus tamen illius silentio potiùs laudandas consultiùs existimavit; quia ad id lingua nostra per tingere non potest, suæ tamen sponsæ Beatiss. Virginis calceamenta verbis extollere non omisit. *Quàm pulchri sūt gressus tui in calceamentis.* Per calceamenta illius cõceptio indicatur: Quem admodum enim in physico corpore inter alia corporis membra primùm pedes in terra collocantur; Ita etiam morali & mystico more loquendo, animæ nostræ pedes primò in terram defixi, conceptionis nomine intelliguntur. Hanc laudat & extollit spiritus Divinus. *Quàm pulchri sūt gressus tui in calceamentis.* Non absolutè laudat suorum gressuum pulchritudinem, quia filia Adæ gressus fuerunt, sed pulchritudinem calceamentorum. Venerabilis Beda per calceamenta sponsæ gratiam & virtutes, quibus exornatur, intellexit. Quæ ergo erit calceamentorum sponsæ pulchritudo? Gratia sine dubio sanctificationis, quæ concepta in utero, exornata, & pulcherrimè decorata fuit, cui si alia, etiam in supremis Angelis & Apostolis re-

perta

perta, comparetur, nullam profus
 habeat pulchritudinem & venusta-
 tem. Quod nostro iudicio Evangelistæ
 Ioanni quadam mysteriosa visionede
 monstratū est. *Apoc. 21.* vidit enim civi-
 tatē sanctam Dei duodecim lapidibus
 magni pretij & æstimationis stabili-
 tam & fundatam, sed inter tot prætio-
 sos lapides carbunculum non vidit,
 cū tamen sit inter omnes præstantis-
 simus, de quo naturales philosophi
 referunt, ipsum in mediis tenebris
 lucere, & ita splendere & corrusca-
 re, vt in splendore fulgentissimam fir-
 mamenti stellam adæquet. Quomodo
 ergo Evangelista Ioannes tam prætio-
 sum lapidem inter cæteros non cen-
 spexit neque animadvertit? Ratio-
 nem huius in veniemus, si attentè per-
 pendamus mysterium. Prædicti enim
 lapides, Apostolos iuxta communem
 intelligentiam repræsentant, quia ipsi
 Ecclesiæ nostræ fundamēta firmissima
 fuerunt, quæ firmiter constructa & ere-
 cta est super fundamentū Apostolorum
 & Prophetarum; Ipsi fuerunt prima-
 tes in gratia, virtutibus, & donis super-
 naturalibus, quorum humeris tota no-
 stræ Ecclesiæ machina enixa est; Car-
 bunculus verò inter prædictos lapides
 non cernebatur, quia in illo, qui omnes
 alios claritate, splendore, & æstimatione
 antecellebat, gratia, & virtutes
 Beatif. Virginis supra virtutes aliorum
 sanctorum splendidius micantes, re-
 præsentabantur; Cū ergo illius gra-
 tia, sanctitas, & virtutum eminentia

altioris esset lineæ & ordinis, inter A-
 postolorum gratiam non comparuit;
 Est enim altior, præclarior, & eminenti-
 or, ad quam nec supremi spiritus
 Angelici pertingere poterunt. Ideò in
 Genealogia huius Evangelij, Christus
 tanquam illius caput inscribitur, quia
 nulla pura creatura ad perfectionem
 gratiæ & virtutum illius pervenire po-
 test; Et in fine Beatif. Virgo tanquam
 fundamentum genealogiæ supponit-
 tur, quia post Christum Dominum, in
 illa excellentior gratia & vltimum il-
 lius in gradu heroico reperitur. Hinc
 Divinus sponsus in calceamentis suam
 sponsam pulchram appellavit, quia
 ad suorum calceamentorum pulchri-
 tudinem nec supremi spiritus Angeli-
 ci, nec omnes simul Apostoli pertin-
 gere poterunt. *Quam pulchri sunt gres-
 sus tui in calceamentis:* Placeat Deo no-
 stro, Charissimi Auditores, vt saltim
 corrigiam calceamentorum tantæ gra-
 tiæ & virtutum per imitationem dis-
 solvere possimus, vt illa & virtutibus
 cum illa connexis circumligati & con-
 stricti, pignus certissimum gloriæ ha-
 beamus. Quam mihi & vobis præ-
 stare dignetur author
 gratiæ. Amen.

B 2

Ser-

Sermo Secundus.

PRO SALVTATIONE

Angelica.

Apientissimus Rex Salomon, ad ostensionem suæ gloriæ & magnitudinis, thronū erexit, puro ebore & fulgentissimo auro vndique coopertum atque exornatum. *Fecit ergo Salomon thronum ex ebore grædi, & operuit illum auro fulvo nimis; 3. Reg. cap. 10.* Deinde figuris & pulcherrimis leonum imaginibus distinxit, tantoq; artificio & ingenio hoc opus elaboratum fuit, vt & spiritus Diuinus, qui de rebus omnibus sapientissimum potest iudicium ferre, apertè affirmarit, non fuisse tale opus in vniuersis regnis, etiam si illi N. li. pyramides & præstantissimum Davidis sepulchrum, ac totius mundi portenta, comparare velis. Sed quid Salomonis thronus, si throno Beatiss. Virginis hodierna die intrà sanctissimæ Annæ vterum fabricato conferatur? noster enim sapientissimus Rex Salomon supremus omnium artifex Deus, de quo dictum est; *Ecce plus quàm Salomon hic*, qui alium Salomonem diuitijs, ingenio & sapientiæ superauit, ad ostensionem suæ magnitudinis & infinitæ sapientiæ, hodierna lu-

ce Beatissim. Virginem tanquam præclarum suæ Maiestatis thronum in integritatis & munditiæ signum ex puro ebore confectum efformavit, vndique etiam ex fulgentissimo magni pretij & æstimationis auro, in signū præstantissimæ gratiæ & charismatum supernaturalium, quibus tanquam margaritis illius anima decorata & exornata fuit, ingenioso artificio cooperuit; Nihil in illa reperire poteris quod aureum non sit; Figuræ & imagines quibus hic elegantissimus Mariæ thronus decoratur, illius avi & parentes extitère, qui præclaris virtutibus splendidissimè micarunt. Si enim genealogiam attentè percurras, Reges, Prophetas, & Patriarchas conspicias. Tanta est & tam eximia huius nouiter fabricati throni pulchritudo, vt etiam cœlestia palatia, illorum sydera & planetas in maximam admirationem rapiat, *de cuius pulchritudine sol & luna mirantur.* Nostro sanè & rectè sentientium iudicio, nihil excellentius aut præstantius Deus noster suæ omnipotentia fortissimo brachio vtens, molitus & fabricatus est, etiam si Samsones, Hieremias, Baptistas, & Apostolos, qui in sanctitatis culmine primatum tenuère, in vnum congeras; Opus planè Diuinum omnium mortalium oculos & corda rapiens. Vellè aliquid de tam præstati & excellenti opere saltim balutièdo proferre, quod cõgruè præstare non potero, nisi ad sit gratia spiritus Diuini, Dicamus Ave Maria.

Li-

Liber generationis Iesu

Christi, Filij David.

Matth. 1.

Merito sanè, charissimi Auditores, gloriosus Apostolus & Evangelista Matthæus statim huius Evangelij initio concupiscentiam carnis in Davide carnali peccatore repræsentatam nobis ante oculos propõit; Tum vt huius vitij effrenatam audaciam perpendere mus, quæ tanta est, vt etiam in generatione Christi proprium locum & sedem habere non dubitãrit; Tum etiam, vt nobis apertè constaret omnium malorum primum principium, & bonorum omnium totalem necem & desolationem, concupiscentiam carnis censendã esse, quod ex ipso Evangelij contextu graviter comprobare & roborare possumus. *Iudas autem genuit Phares & Zaram de Thamar.* Historia habetur *Genests capite 38.* vbi refertur hanc fœminam molestia & furore in Iudam suum focerum arreptam, quia noluit Sela proprium filium, iuxta promissionem sibi factam in matrimonio tradere, quoddã scelus in Iudæ vindictam propria mentis arte & industria ex cogitãsse. Accidit ergò vt Thamar viduæ vestes in meretricis habitum mutaret, quo induta viam quandam aggressa est, quã Patriarcha Iudas necessariò venturus erat, in biuio itineris confedit, vbi iter in duplicem quasi semitam dividebatur, & cum Iudas ad-

ventãssset ipsam in meretricis forma & habitu conspiciens, minimèq; agnosceus, illius amore captus, cum illa concubuit, quæ ex ipso duos filios concepit & peperit, Phares & Zaram; Et cum fœminæ potiùs rei familiaris quàm personæ amore ducantur, statim à Iuda suæ turpitudinis præcium efflagitavit. *Dabis mihi (inquit) annulum tuum, & armillam & baculum, quem manu tenes.* Circa relatam historiam, ad nostrum propositum hæc mihi consideranda occurrant. In primis locum considero, vbi Thamar Iudam est depredata. In bivio captam venationem expectauit, vbi duæ semitæ oriebantur, in quibus dæmon mira arte nostrum animum deludens, homines per montana peragrantes à recto in Deum tramite seducens, in oblectamenta & delicias carnis præcipites agit. At, quæ sunt delectationum huius sæculi viæ & semitæ, quas mundani homines tantopere exoptant, & amplecti cupiunt? Sanctus Ioannes Evangelista *Epist. 1. cap. 20.* eas accurate enumerat. *Omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ.* Hæ sunt semitæ, in quibus dæmon tanquam vigilantissimus venator seductam venationem expectat. Ad cuius comprobationem Athonius Richardus, verbo Pluto, refert, antiquorum consuetudinem in depingendo ementitum Deum Plutonem fuisse, quod ipsū curru, qui à tribus ferocissimis equis trahebatur, in-

sidentem, manibus suis tridentem, si-
 ve tricuspidem, hastam acutissimam
 gestantem, depingerent. Hac Pluto-
 nis effigie significare voluerunt, vt no-
 tat Georgius Venetus in sua Harmo-
 nia, folio 212. dæmonem per Pluto-
 nem representatum triplici viæ præsi-
 dere, nempe luxuriæ, auaritiæ, ac su-
 perbiæ, & vnicuique tridentis alte-
 ram cuspidem defigere, quâ mortali-
 um animos configere conatur, vt le-
 thali vulnere confossi, ad veram vi-
 am inveniendâ nequaquam aspirent.
 Verum notate, Auditores, in hac itine-
 rum divisione & partitione, quæ reuera
 ducunt ad mortem, primū locū obtine-
 re concupiscentiam carnis, vt Ioan-
 nes testatur, *Omne quod est in mundo,
 concupiscentia carnis est.* Hoc etiam
 Thamar indicavit in bivio sedens, ac
 meretricis effigie & figura apparens;
 Vt vnusquisque animaduertat, radi-
 cem & principium omnium malorum
 esse carnis concupiscentiam; Imò ex-
 perientia ipsa id comprobatum reperi-
 mus, si ad adolescentem mentis oculo
 cõvertamus, qui vbi ad vsum ratio-
 nis pervenit ac de propria persona deli-
 berat, hanc cõcupiscentiæ viâ frequen-
 tius secutus, à vero Dei tramite declinat;
 Neq; enim tunc eum auaritia sollicitat,
 aut superbia exagitat, aut eminentia
 loca perturbant, cum hæc omnia suis
 viribus & ætati imparia esse apertè co-
 gnoscat, id ergò, quod illius animū fre-
 quentius stimulat, carnis cõcupiscen-
 tia & appetitus reputatur. Adolescens

ille, quem filium prodigum appellant,
 de quo S. Lucas ait cap. 15. cum ad æ-
 tatem iuvenilem pertigisset, omnem
 patris substantiam, non in pompa, &
 apparatu sæculari, non in honoribus
 & dignitatibus, quibus solent homines
 in sublimè elati inflari & superbire,
 sed in luxuria, & carnis concupiscen-
 tia, consumpsit, & sic veram virtutis
 semitam, solis libidinis stimulis vexa-
 tus, dereliquit; Est itaque hoc primum
 malum, quod animum nostrum de-
 vastat ac deturpat. Id quod secundò
 considerandum circa historiam Tha-
 mar, est, quod exposulârit ipsa pro præ-
 tio & stipendio turpitudinis, primò
 anulum, secundò armillam, tertio
 baculum. Iam quid significavit car-
 nem in Thamar representatam à lascivo
 peccatore anulum in mercedem
 postulare? Multa indicat & adumbrat,
 quæ notari dignissima sunt, addigno-
 scendam libidinis & concupiscentiæ
 perniciosam exitiosamq; lucem. *Paulus Scaliger lib. 2. fol. 20. ait.* Per annu-
 lum durum carcerem, & molestam ca-
 ptivitatem indicari, nec incongruè; E-
 am enim infert carnis concupiscentia,
 cum primò à carnali peccatore suâ li-
 bertatem, quæ pratiofior est auro &
 margaritis summi pretij & æstimati-
 onis, poscat, statim conatur redigere
 hominem in miseram servitutem & in
 perpetuum carcerem. Ita asseruit spiri-
 tus sanctus loquens de muliere, vbi vo-
 cat ipsam nomine laquei & sagenæ.
*Laqueus peccatorum est, & sagena cor il-
 lius,*

*ius. Eccles. 7. quæ omnia indicant captiuitatem & carcerem. Vocat spiritus Diuinus mulierem laqueo, & illius cor sagemam; Quia illius malitia tanta est, vt ad vastissima maria, & ad terræ planitiem se extendat. Pisces non capiuntur laqueo, sed hamo, vel sagemam, aut retibus, nequè terrestria animalia capiuntur hamo vel sagemam, sed laqueo ad pedes vel collum extorto; Vult ergò significare spiritus Diuinus tantam esse mulieris libidinosæ pernitie ad subiugandos & capiendos homines, quod illos veluti pisces in mari in sui cordis sagemam immittat, & in terra molestissimos captiuitatis laqueos præparet, omnes cuiuscunq; status & conditionis sint, strictissimis laqueis quasi inuitos constringat. *Laqueus peccatorum est, & sagemam cor illius.* Notate illud verbum, sagemam, quæ significat specialem, & artificiosum modum capiendi pisces, ita enim à piscatore sagemam capiuntur, vt nullo modo possint, etiam saltando, aut magna commotione facta ex illa exire, quod in retibus non ita cõtingit, plerumque enim ex illo liberati pisces in proprijs retibus piscatores quasi deludunt. Cor ergò mulieris sagemam est; Nam si semel intra se carnalem peccatorem cõcludat, dicit & perpetuo carceri mancipat, ita vt etiam si velit ex duro illo carcere foras prodire, haud, aut ægrè possit, vt experientia magistrà compertum & exploratum est. Illud etiam significat annulus, vt notauit sanctis. paguinus lib. 6. suarum intro-*

ductionum cap. 3. *secretum videlicet.* Est, inquit, annulus signaculum secretorum. Nam cū primùm mulier carnalem hominem in miseram seruitutem, tanquam seruum humilem sibi mancipavit, statim claves sui cordis enixè postulat, vt sic anima capta, aperta cordis ianua illius secreta callidiùs perferretur. Sic Samson quã primùm Dalilæ amore captus, illius brachijs innixus dulciter recubuit, ita etiam cordis sui ianua Dalilæ patuerunt, vt licet animaduerteret, illam nõ aliud quàm propriam necem & pernitiam moliri, nihilomius tamè omnia cordis secreta, vt ipsa circa capillorũ fortitudinẽ postulabat, apertè monstravit. Stephanus Episcopus Eduensis in tractatu à se edito sacramento altaris cap. 11. aliam refert annuli significationem; ait enim, significare fidelitatem Deo & Ecclesiæ adhibendam, & id indicare asserit, annulum digito Episcopi impositum. Illius verba sunt. *Annulus in digito Ecclesiam, cuius minister est, sponsam Christo associat.* Carnem ergò annulum à carnali peccatore in lasciuia mercedè postulare, quid iuxta hanc doctissimi Stephani explicationem indicavit? Non aliud sanè nisi quod statim caro necem & totalem fidei nostre vastationem moliatur, hominem spoliet fide, vt in media veritatis luce cætutiens, illius fulgētissimos radios ad modũ nocturæ & vespertilionis non percipiat. Vnde tot in misera Germania exortæ hæreses? Omnes ex libidine & effrenatæ carnis

nis concupiscentia, tanquam ex pernitiola sentina originem duxerunt. Quid aliud sapientissimū Salomonem à vera Domini nostri fide separauit, vt Idolis sacrificaret, nisi libido & mulierularum amor lasciuus? ab his namquē seductus, à fide apostatauit. Petijt secundò Thamar armillam, quæ iuxta sanctispagninum loco citato robur & fortitudinem significat, sic enim ait. *Armilla prapostorum opera fortia.* Ambrosius Calepinus curiosè notauit, armillas olim ornamenta quædam fuisse, quæ ab Imperatoribus, militibus strenuis, tanquam insignia & stemmata illustrissima cõferri solebant, his insigniti partas ab hostibus victorias, & sua egregia facinora ostentabant, illas que, vt mos est apud nostros equites nobilissimos Hispanos Sancti Iacobi, vel sancti Ioannis, aut alterius militaris ordinis, sinistro brachio gestabant; ipsi enim equitum insignia sinistro pectoris lateri affixa deferunt; Et hinc derivata est ista vox armilla ab armis scilicet; quia armillæ apud veteres non nisi præclaris militibus, & in armorum strepitu versatis conferebantur: Tum etiam quia brachiū exornabant, (quod latini armum vocant) Solent etiam Postæ armillati cursores appellari, quia in pectore, aut ex collo appensa quædam suorum principum insignia argento, aut auro impressa, gestant; Petijt ergò Thamar à Iuda armillam, quæ illius fortitudinem & strenui equitis insignia referebat,

vt sic viribus, fortitudine, & equitate insignibus destitueret: Homo enim carnalibus concupiscentijs deditus, ex fortissimo leone in debilem & inermem fœminam statim commutatur, Quid robustissimum samsonem ita deiecerit? quis illū viribus, & sua pristina, & antiqua fortitudine privavit, vt in manus Philistinorū deueniret? non aliud quam sua carnalis concupiscentia, & in Dalilam effrenatus amor, qui homines inermes & effeminatos reddit. Quod apertè Ioanni demonstratum fuit *Apoc. cap. 2.* Nam vidit Angelum flammeis oculis, seuero & minaci vultu ignea verba contra Episcopum Thiatyræ acriter proferentem. Et si ab Angelo sui furoris, & iustæ indignationis causam perquiramus, non aliam in scriptura inuenimus, nisi quia permisit Iezabel. *Quia permittis mulierem Iezabel.* Circa intelligentiam huius loci, quid per Iezabel intelligatur, sequar tanquam veriorum explicationem Sancti Augustini Ticonij, Bede, Primasij, Ruperti, & Ioachimi, qui intelligunt per Iezabel procaces & effeminatos hæreticos, qui sèper Bacho & Veneri seruietes in fœminas commutati, non alio quàm Iezabel nomine decorandi sunt: Qui bus verba illa Prophetæ ad exprimendam illorum turpitudinem rectè congruunt. *Ecce populus tuus mulieres in medio tui. Nahum. cap. 3.* Quæ licet in litterali sensu de Ninivitis interpretentur, qui potius in hominum multitudine, quam

quàm in Deo ad consequendas victorias suam spem collocabant; quae de causa mulieres appellantur, quia omnis militaris apparatus, si cum Deo conferatur, foeminarum conventus & fortitudo existimandus est. Sed in morali sensu excæcatis & execrandis hæreticis accommodanda sunt, ut potè qui præ libidine & lascivia propriè oblitæ naturæ, foemineam elegerunt. Animadvertant tamen Imperatores, Reges & principes igneum & minacem Angeli vultum contra Episcopum Thiatyræ, quia hæreticos in suo territorio permittebat, nè fortè in eadem damnatione existentes, irati Angeli vultum, propter hæreticorum exitiosam permissionem experiantur. Tertio & ultimo petijt Thamar baculum. In sacris literis baculus varia indicat. Primo significat rem familiarè, cui tanquam bacillo & firmissimo baculo, sæculi amatores inniti solèt. Hanc statim turpis foemina, in Thamar representata, in libidinis mercedem reportare intendit, totam amantis pinguem suppellectilem cautè & fraudulenter extorquet, plures divitias, quàm venustatem, aut rectam membrorum compositionem, æstimans, quod apertè in vxore Iob. demonstratum & comprobatum est; Nam cum primum sanctum virum pristina divitiarum affluentia vacuum & nudum aspexit, illius mortem nõ solum corporale, sed etiam spirituale summopere desideravit. *Benedic Deo, & morere.* Septuaginta in-

terpretes ita vertunt. *Dic aliquod verbum contra dominum, & morere Iob. cap. 2.* vbi ad Blasphemias contra Deum excitabat, ita ut non solum corporis, sed etiam animæ iacturam faceret. Quid ad extremam paupertatem, (cum alias divitias affluenter possideret) filium prodigum reduxit? Non aliud nisi mulierum libidinosus amor; Ipsæ namquè eò miserè seductum iuvenem adduxerunt, ut vix glandibus, quibus sues pascuntur, saturari potuerit; Tanta fuit illius egestas & inopiæ magnitudo. Secundo baculus regimen Reipublicæ manifestat, quod sanè statim efflagitat foemineus amor; Nam foeminae suæ conditionis prorsus oblitæ, quàm primum magnate aliquem suo amore captum animadvertunt, clavum reipublicæ tenere, & totius populi gubernacula tractare totis viribus conantur, ac si non ex costa, sed ex Adami capite efformatæ essent. Intueamini mentis oculis Præsidem, aut virum quempiam in publica dignitate constitutum, Ducem, Regem, aut Imperatorem, foemineo amore captum, ac obcecatum; tunc enim foemina in ipsius ditione & regimine imperat, ipsa veram regis personam, alter ementitam gerit, ipsa ad nutum & voluntatem, etiã renuente principe, omnia moderatur ac disponit. Sic Herodiades, etiam contristato Herode, Baptistam decapitari iussit; quia cum infestissimus Herodes puellæ amore cæcutiret, non ipse, sed Herodiades reipublicæ gubernacula tra-

C

la tra-

la tractabat, ipse regio duntaxat titulo gaudebat, Herodiades verò hæreditario amoris iure, & dominio regnum sibi vendicabat. Tertid tandem baculum fiduciam & firmissimam spem indicat, vt rectè demonstrat historia Rablaces præcipui ducis exercitus Sennacherib Regis Assyriorum, qui cùm Hierosolymam obsideret, animadvertens Hierosolymitanos auxilium Pharaonis Regis Ægypti expectare, sic affatus est. *Ecce confiditis super baculum arundineū confractū istum* quasi diceret. Nulla vobis spes in Pharaone Ægyptiorum Rege statuenda & firmanda est. *4. Reg. cap. 18.* Postulat ergò baculum Thamar à Iuda, vt in mercedem suæ turpitudinis, spem saltim & fidelitatem extorqueat; Id namquè machinatur & molitur libido, spei scilicet perniciem & totalem devastationem, Ex qua intelligentia percipietur facilè quæstio illa difficilis, quæ excitari solet in libris Iob; Quare videlicet, cùm dæmon omnia bona patientissimi Iob funditùs evertisset, vsquè ad vltimam filiorum interuentionem, nunquam tamen illius vxorem tetigit, aut in minimo læsit. Sanctus Ioannes Chrysof: cuius mentem sequar, duo respondet, quæ difficultatem euacuant. Primò asserit dæmonem vxorem Iob illæsam reliquisse, vt in tot angustijs secum haberet vetus illud organum diaboli, quo primus noster parens Adamus, à prima illa, & antiqua suæ creationis pulchritudine deturbatus fuit, vt forsitan me-

dia vxore illud reportaret, quod nequè violenta filiorum morte, aut rei familiaris iactura, vel propria persona obtinere potuit. Secundò magis ad nostrum scopum respondet Chyrsf. Id ita à dæmone callidissimè excogitatum esse, vt vxor à sancto Iob spem penitùs auferret, nè illà munitus ac firmissimè roboratus, angustijs & molestijs, vexatus constans & incolumis persisteret. Quo medio, vrgente & instante dæmone, vxor Iob, illum aggressa est. Vt illius animum deiceret, & tandè ad desperationem incitaret. *Benedic Deo & morere. Iob. cap. 2.* Vbi septuaginta ita legunt, vt iam retuli. *Dic aliquod verbum contra Deum & morere.* Quibus verbis persuadebat, & incitabat Iob, vt spe abiecta, contra suum creatorem blasphemias proferret. Sed de his dicta sufficiat, vt ad laudes Beatissimæ Virginis propiùs accedamus, graviter enim, vt iudico, & firmiter comprobatum & roboratum est. concupiscentiam carnis omnium malorum initiū esse, quin & omnium virtutum totalem perniciem, idèd nobis Evangelista Matthæus initio huius Evangelij in Davide carnali peccatore & quatuordecim generationibus primò designatis, huius execrandi vitij strages apertè indicavit, vbi concupiscentia carnis suam sævitiam exercuit; In illis enim in memoriam revocatur incestus Patriarchæ Indæ, Thamar turpitude, Raab etiam describitur quæ exploratores terræ promissionis, intra proprias ædes occultavit, Ruth, quæ pro-

pria

pria arte & industria Booz sibi in matrimonio coniunxit, Davidis etiam adulterium ad mentem reducitur. In secunda huius Genealogie parte, quae alias quatuordecim generationes sub se comprehendit, avaritia regum veteris saeculi, in Roboam Salomons filio descripta, & ad viuum depicta, recensetur, à quo cum populus & magnates sui regni sumis precibus efflagitassent, ut saltem ex parte onera aliqua & impositiones remitteret; iuniorum consilia sequens noluit concedere, quin potius novis vectigalibus extortis subditorum animos in se concitavit; quo effectum planè fuit, ut decem tribus in illum insurgentes, alium sibi principem & Regem elegerint. In ultima tandem Genealogie linea, quae alias quatuordecim generationes sub se continet, Evangelista Matthaeus sacerdotum imperium & regimen commemorat, ubi sacerdotum antiqui saeculi superbiam & elationem representat. Ex quibus omnibus manifestè constat, in veteri saeculo antè Mariae & Christi generatiõem, concupiscentiam carnis, oculorum, & superbiam vite maxime viguisse, ut Ioannes testatus est. Sed notate dilectissimi, quod Evangelista Matthaeus ad antiqui saeculi confusionem, & ad praesentis aedificationem, & novam reparationem in nostro Evangelio tria praclarissima virtutum germina ad extirpanda & eradicanda praedicta vitia designat & describit. *Iacob autem genuit Ioseph virum Mariae, de*

qua natus est Iesus, qui vocatur Christus. Ad effrenatam concupiscentiae audaciam comprimendam, Ioseph Beatissimae Mariae sponsus proponitur, qui ita viriliter concupiscentiae impetum compescuit, ut cum legitimus Mariae sponsus existeret, virginitatem tamen mentis & corporis perpetuò colu erit, quod tamen in tota Christi Genealogia inauditum est, cum omnes usque ad Ioseph per corruptionem carnis descenderint, quod per illud verbum, *Genuit*, toties in Genealogia Christi repetitum, haud obscurè indicatur, cum verò Evangelista de Ioseph loquitur, solum ait, *Ioseph virum Mariae*, quia solus ille inter suos progenitores concupiscentiam carnis superavit, non obstante matrimonij statu in quo, quod testimonio haud indiget, carnis concupiscentia suam causam iustificat, & aequam putat. Propter hanc virginitatis praerogativam dignus fuit, ut prestantissimam omnium, quae reperiri possunt, sponsam sibi castè desponderet, ac in matrimonium duceret. Quae sponsa in dignitate & excellentia etiam supremos spiritus Angelicos excellit, cum sit verissima Dei omnipotentis mater; Hoc matrimonio nullum praestantius aut excellentius excogitari potest; Ex quo Sanctus Ioseph, praclarum etiam & ineffabile Patris Dei nomen, debito castitatis iure sibi usurpavit. Secundum & longè sublimius ab Evangelista designatum germen, Christus est, regum & principum avari-

liam prosternens, vt cum rex regum & dominus dominantium legitimo iure foret (idem significat ea vox Christus, hoc est, victus in regem) & consequenter omnia essent sub sua potestate & dominio, vt indicant illa verba, *Meus est enim orbis terra Psal. 49.* ad huc tamen ad nostram & antiquorum regum ac sacerdotum avaritiam comprimendam, propter nos egenus factus est, vt inquit Paulus, *Egenus factus est cum esset dives, vt illius inopia vos divites essetis. 2. Cor. 8.* Illius enim pauperiem imitantes, caelestibus divitijs affluenter abundabimus. Sic explicat Sanctus Sixtus Papa tractatu de divitijs. Vltimum tandem & praestantissimum huius Genealogiae germen Beatiss. Maria ab Evangelista designatur. *De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus,* quae sacerdotum veteris testamenti elationem, superbiam & appetitum dominandi ita compressit, vt cum mater Dei, Spiritus Divini sponsa, & omnium creaturarum regina & mediatrix existeret, se tantum ancillam domini salutante & visitante Angelo confiteatur, *Ecce ancilla domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Luc. 1.* Super hanc sanctissime Mariae praexcellenter humilitatem, hodierna luce illius laudes (reiectionis in vitilibus controversijs) proferemus & firmabimus, quas recte & accurate exprimit locus ille. *Sicut virgula fumi ex aromatibus myrrha & thuris, & vniuersi pulveris pigmentarij. Cant. 3.* Verba sunt spiritus Divini suae

charissimae sponsae Beatiss. Virgini dicta & accommodata. Et vocat illam *Virgulam fumi*, non virgam, sed diminutivo vtens nomine, virgulam appellat, vt suae sponsae profundam humilitatem exprimeret. Fuit sane virgula fumi in propria existimatione cito evanescentis, sed ita efficax & foecunda, vt ipsum Deum, à quo tota haec mundi machina dependet, tanquam pulcherrimum & praestantissimum florem produxerit. *Sicut virgula fumi ex aromatibus myrrha & thuris.* Rupertus Abbas praedicta verba ad nostram mentem explicans, sic ait. *Quid enim est fumus, & quid pulvis, nisi spiritus lachrimosus, & conscientia valde humilis?* ac si apertius diceret, fumus & pulvis humilem exprimunt, qui in propria & mundi aestimatione cinis & fumus est. *Loquar ad dominum meum cum sim cinis & pulvis. Genes. 18.* Se pulverem & cinerem coram Deo fatetur Abrahamus, & consequenter debilem, infirmum, ac parum constantem & stabilem, pulvis enim & cinis terra emortua & nullius virtutis ac feracitatis est; Sed hoc coram mortalium oculis ita contingere intelligendum est, nam in Dei conspectu cinis & pulvis non terra emortua, sed lapides sunt magni praetij & aestimationis. Quod aperte demonstrari potest, cum Moyses & alij septuaginta Senes Deum conspexerunt, ad cuius pedes lapis sapphyrinus erat. *Quasi opus lapidis sapphyrini, & quasi caelum cum serenum est. Exodi 24.* Notanda sunt dili-

gen-

genter illa verba, quasi opus lapidis sapphyrini. In Hebraea enim versione solum legitur, quasi opus lateris. Iuxta quam versionem ad nostrum propositum maximum mysterium aperitur, materia enim ex qua later conficitur, pulvis & limus est. Quomodo ergo Moyses & septuaginta senes laterem in pretiosum lapidem commutatum aspexerunt? Ea sanè ratio est; Nam pulvis & cinis lachrimosum spiritum, & conscientiam valdè humilem representant, vt Rupertus explicuit, qui ergo in propria æstimatione cinis & pulvis est, coram Deo in lapidè sapphyrinum commutatur. Idèd Moyses laterem sub pedibus divinis constitutum, in quo vir humilis & abiectus representatur, in sapphyrum pretiosissimum conuersum intuetur; qua propter Spiritus Divinus Beatiss. Virginem, quæ in propria æstimatione fumus erat, citò euanesceus virgulæ fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris cõparat; Thus etenim suauitatè spiritus, mirra verò incorruptionem & mortificationem carnis exprimunt. Sicut Virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris, ac si apertius diceret. Sponsa nostra charissima propria exilimatione fumus est, citò ascendens & citius euanesceus. At nostro iudicio quasi virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris, in illa suauitas thuris, & myrrhæ incorruptio ac carnis mortificatio splendet, in ea nihil carnale, sed omnia spiritum redolent; virgula fumi est, sed non citò euane-

scens, tanta enim virtute pollet, vt ipsum, quem mōtes & colles mundi expavescent, suis humeris sustentare possit; Pulvis est, sed pigmentarij myrrhæ & thuris. Sicut virgula fumi. Diuerso modo vertunt prædicta verba sacri expositores, aliqui sic vertunt, sicut palma fumi, alij, sicut columna fumi, Sanctus Ambrosius epist. 62. sic prædicta Verba exponit, sicut virgularum seu stipitum fumi, quæ omnes versiones humilitatem Beatissimæ Virginis extollunt & prædicant. In columna quidem, cui tota domus machina innititur, & in palma, quæ fortissima arbor est, cum ventorum agitata incolumis semper persistat, humilitatis Beatiss. Virginis magnitudo clarè ostèditur. Sicut virgularum seu stipitum fumi (inquit Ambrosius.) quæ etiam explicatio rectè magnitudinem humilitatis adumbrat, facile enim est vnàm aut alteram virgam manibus confringere, vnū aut alium stipitem conuellere, sed plures simul difficile sanè est; Vbi præstantia humilitatis Beatiss. Virginis Mariæ clariùs exprimitur & extollitur, quæ tanta fuit, vt ipsum mundi opificem & molitorem sola sustinuerit, & sustentauerit, ac in proprio gremio receperit. Quæ omnia stupens Sanctus Petrus Chrysologus sermone 140. sic ait. Qualis sit Deus satis ignorat ille, qui huius Virginis mentem non stupet, animam non miratur, Pauet cælum, tremunt Angeli, creatura non sustinet, natura non sufficit, & vna puella sic Deum in sui pectoris gremio capit.

capit, recipit, oblectat hospitio, ut pacem terris, cœlis gloriam, salutem perditis, vitam mortuis, terrenis cum cœlestibus parentelam, ipsius Dei cum carne commercium pro ipsa domus exigat pensione.

Ex aromatibus myrrha & thuris. His verbis duo humilitatis contraria effecta nobis aperiuntur, humilis enim bona opera patrata celat & occultat, dum tamen magis ab ipso operiuntur, eò magis patescunt & elucet. Quemadmodum enim peccatum, licet latenter & occultè perpetretur, tandè cœlum clamoribus excitans pluribus innotescit, vt in peccato Cain manifestum fuit, ita domino attestante & asseuerante. *Vox sanguinis fratris tui Abel clamat ad me de terra.* Et alibi; *si malè egeris, peccatum tuum in foribus aderit.* Genes. cap. 4. Sic virtus humilitate contecta, magis eminent & se omnibus videndâ ostentat. Quod ni fallor, indicare voluit Spiritus Divinus sigillatim annumerâdo & designando species aromaticas, ex quibus Beatiss. Maria tanquã aroma singulare, ac planè diuinum coalescit. *Ex aromatibus myrrha & thuris, & vniuersi pulveris pigmentarij,* quantumuis enim virtutes humilitate lateant, quemadmodum & diuersa odorum genera in aromate occultantur, vt vix illorum differentia percipiatur, sitamen ex corde amore diuino inflammato oriantur, omnibus apertè innotescunt, sicut & odorum diuersa genera quæ in aromate latent, si ad ignem applicentur, omnibus conspicua sunt. *Ex aromatibus myr-*

rha & thuris. Idèd Spiritus Divinus in Maria sigillatim myrrham mortificationis & orationem in thure repræsentatam designat. *Et vniuersi pulveris pigmentarij;* item omnia virtutum genera in publicam lucem eruit, nè obscurata tenebris, aliquo modo oblivioni tradantur. Quod nulla alia ratione nostro iudicio à Spiritu Divino effectum est, nisi quia Beatissima Virgo præ humilitate, suas virtutes occultare & abscondere nitebatur, idèd in publicam lucem eruuntur ac manifestantur, vt ipsa etiam in suo cantico insinuat. *Quia respexit humilitatem ancilla sua.* Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Luc. 2. Quibus verbis non vult indicare solam humilitatem diuinis oculis placuisse, sed omnes etiam virtutes, humilitate tamen tectas & occultatas, quæ non solum Dei, sed omnium etiam creaturarum oculos post se tulerunt. *Idèd beatam me dicent omnes generationes.* Ac si diceret; *Quia virtutes humilitate cooperui,* idèd non solum Dei, sed etiam omnium mortalium oculis patefient, *Et vniuersi pulveris pigmentarij.* Hic aliquid altius perpendendum est; Spiritus enim Diuinus omnium virtutum & cœlestium aromatum pigmentarius, tantè humilitatis motiuo ductus, omnes & singulas gratias, virtutes ac prærogatiuas, quæ in alijs iustis diuissim reperiuntur, in Beatissima Virgine quasi in vnum excellentiori profus modo collegit & colligavit; quare sola ipsa plures gra-

tia

tia, charitatis gradus adepta est, quam omnes simul homines & Angeli, etiam si in vnum conueniant. Ita asserit Bernardus S. serm. 15. de festiuitatibus Beatiss. Virg: in cuius confirmacionem, asfert illa verba, *Multa filia congregauerunt diuitias, tu supergressa es vniuersas.* Proverb. cap. 31. Ex quo infert Sanctus Augustinus & refertur à sancto Bonaventura in speculo Virg: cap. 6. Deum intensius Beatiss. Virginem dilexisse, quam omnes alios sanctos, etiam si collectim sumantur. Hæc sunt verba sancti Augustini. *Te ipse Rex regum, vt matrem veram & decoram sponsam, præ omnibus diligens amoris amplexu sibi associat.* Et in eodem cap. *Quid mirum si præ omnibus diligit &c.* Et hinc oritur quod sancti patres verba sacre scripture magis significatiua & demonstratiua amoris diuini erga creaturas, applicant & accommodant Beatissimæ Virgini, qualia sunt illa. *Vulnerasti cor meum soror mea sponsa, vulnerasti cor meum;* Cant. 4. Ac si diceret sponsus, suum maximum amorem manifestans; Charissima & dilectissima sponsa, non solum tui amore captus sum, sed etiam mortuus & exanimis, vitam cum morte commuto, quod plane indicant illa verba. *Vulnerasti cor meum.* Vulnus enim cordi inflictum etiam si paruum sit mortem tamen certissime infert. Nec mirandum Deum plus Beatiss. Virginem, quam ceteros sanctos dilexisse, cum in illa maior &

excellentior gratia & charitas reperiretur, ex qua amor Dei erga creaturam pensandus & colligendus est. Aliud addam & verissime proferam, ad sanctitatem Beatiss. Virginis efferendam & extollendam, quod humanum & Angelicum ingenium superat, nullam scilicet gratiam gratiæ Christi seruatoris nostri similiorem esse, & proximiorum gratia Beatiss. Virginis. Quod graviter comprobari potest, si diligenter perpendamus gratiam Christi Domini dignitati capitis Ecclesiæ & Verbi Diuini maiestati proportionatam fuisse, & cum nulla maior dignitas & maiestas excogitari possit dignitate capitis Ecclesiæ & maiestati vnigeniti patris æterni, hinc aperte vincitur, gratiam Christi Domini omnem gratiam cunctorum Angelorum & hominum longè superasse; Cum ergo post dignitate Christi nulla alia maior sit dignitate matris Dei, inde etiã colligi manifestè potest, quod sicut gratia Christi gratiam cunctorum Angelorum & hominum excelluit, ita etiam proportione loquendo iuxta dignitate matris Dei, gratia ipsius Beatissimæ matris gratiam cunctorum hominum & Angelorum excessit & longo intervallo superavit. Quo motivo Beatus Bernardus asseruit gratiam in Christo, tanquam in fonte & primo principio reperiri, in Maria verò sanctissima tanquam in canali & aque ductu, per quem gratia Christi domini ad alios Ecclesiæ sanctos

de-

derivatur, in alijs vero sanctis tanquam in quibusdam riuulis inueniri. Christus saluator & redemptor noster caput est & origo gratiæ præstantissimæ, quam in sua membra liberaliter diffundit; Maria verò collum est Ecclesiæ, cui primò tota capitis gratia communicatur, ex quo postea ad alia mystici corporis membra derivatur, in quo peculiarem quandam eminentiam sortitur collum inter alia corporis membra, sua enim peculiari vita gaudens, aliorum etiam membrorum vita potitur, cum ex capite per collum ad cæteras corporis partes deriuetur. Omnes sancti, qui in Ecclesia reperiuntur, membra sunt corporis Christi mystici, ipse Christus caput est, à quo omnia membra spiritualé gratiæ vitam mendicant, collum vero Beatissima Virgo. Hæc igitur est eminentia Beatiss. virginis, in qua omnia alia Ecclesiæ membra antecellit; cum enim collum sit, sua peculiari gratiæ vita fungens, quæ ad alia membra non descendit, ipsam etiam Christi capitis & aliorum sanctorum vitam prius in se continet, deinde per Ecclesiæ membra distribuit. Ideò spiritus sanctus sponse collum ita extollit. *Sicut turris David, collū tuum, mille clypei pendent ex ea omnis armatura fortium. Cant. 4.* quia ex illo tanquam ex arce ac turri munitissima fortissimorū virorū arma & insignia pendent, omnes sanctorum virtutes ac peculiare prerogativa, stemmata, ac omnis armatura fortium; Quia ut dicit sanctus Anselmus. *Existi-*

mandum est Beatiss. Virginem ea puritate niscere, quā maior sub sole nequeat intelligi. Placeat Divinæ maiestati, vt ex Christo tanquā ex capite & fonte, per hoc Ecclesiæ collum gratia divina ad nos descendat, quā insigniti & exornati, æterna gloria digni inueniamur. Quam mihi & vobis, &c.

Sermo Tertius.

PRO SALVTATIONE Angelica.

Notanda sunt illa verba quæ habentur psal. 86. *Homo natus est in ea, ipse fundavit eam altissimus, dominus narravit in scripturis populorū.*

Vbi excellentia præsentis festivitatis cõmendatur; Hodie enim Ecclesia Catholica celebrat prima illa fundamenta, quæ ad domum & templum Dei in terris erigendum iacta fuere, fundamenta sanè ita solida & firma, vt non mortalium sed solius Dei manibus jacciantur. *Ipse fundavit eam altissimus.* Licet enim vt homo natus sit in ea, sub humili & abiecta pauperrimi infantis forma, illam tamen vt altissimus, & omnipotens fabricatus est. Reges, propheta & Patriarchæ in genealogia Christi designati aliquid cõtulerunt, vt templum hoc amplissimū exstrueretur; sicut

Sicut & præstitere olim principes Israel ad ædificationem templi Salomonis, honorem tamen & ædificij nomen, solus Salomon sibi vendicavit. *Salomonem elegit Deus ad huc puerum & tenellum, opus enim grande est. i. paralip. cap. 28.* Ipse solus prima fundamenta jecit, & priorem illius fabricæ lapidem firmavit. *Ipse fundavit eam altissimus.* Opus enim grande est; Ita in pulcherrima & elegantissima huius novi templi fabrica extruenda accidit, noluit enim supremus artifex, vt alius primum lapidem supponeret, aut propria subscriptione notaret, *ipse fundavit eam altissimus*, hoc Beatissimæ Mariæ opulentissimum templum non alijs, sed proprijs manibus molitus & fabricatus est. Et sicut in illustrissimis templorum ædificijs fieri consuevit, vt præclarus aliquis Antistes primum lapidem monetâ præciosâ consignatum, constituat; non dissimiliter Deum effecisse in tam pulcherrima Mariæ machina efformanda, existimandum est. *Ipse fundavit eam altissimus*, proprijs manibus in sua formatione composuit, illamque præstantissimæ & excellentissimæ gratiæ monetâ consignavit tanti prætij & æstimationis, vt nec Apostolorum, nec supernorum spirituum divitiæ etiâ simul sumptæ ei cœquari possint. Difficile sanè erit de tantis ac tam illustribus fundamentis dignè aliquid proferre, cum à solo Deo in quantum altissimus constituta sint, forsitan illud mysterij latet in illis psalmistæ

verbis: *Dominus narrabit in scripturis populorum*, ac si apertius diceret. *Domum erectam, & altissimis Dei manibus fabricatam, quis poterit humana lingua & voce dignis laudibus efferre? Dominus narrabit in scripturis populorum*, non alius præter Deum, aut verbum illius scriptum in sacra scriptura contentum. Nisi adsit mihi gratia spiritus diuini, vix & ego aliquid proferre potero, hanc enixè postulemus, dicentes Ave Maria. &c.

De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus, Matth. cap. 1.

NOstra mater Ecclesia spiritu Divino afflata inter varias festiuitates, quas totius anni decursu Beatissimæ Mariæ dicat & consecrat, tres tanquam magis præcipuas, & pluribus mysterijs ac arcanis plenas, iucundiùs celebrat. Prima est festiuitas conceptionis, quando fuit in vtero materno Annæ concepta. Secunda, quando Deum concepit. Tertia, quando cum corpore simul & anima ad cœlestia regna evolavit, vt immensa præmia suis hæroicis virtutibus debita, integrè caperetur. Hæc tria festa, & hi dies iucundissimi, idèd maiori gloria & maiestate referti sunt, & ab Ecclesia maiori jubilo & lætitia celebrantur, quia in vnaquaque harum festiuitatum, sanctissima Virgo peculiarem Dei cogna-

D

tio.

tionem, & quasi infinitam dignitatem consecuta est. In incarnatione verbi divini, cum illud in suo utero concepit, supremam matris Dei dignitatem sibi comparavit, illo puncto & momento, quo Angelo incarnationem verbi nuntianti consensum his verbis prebuit. *Fiat mihi secundum verbum tuum. Luc. 1.* Tunc matris Dei infinita dignitate decorata fuit, atque aeterni patris filium viventem, integrum ac perfectum felicissimè concepit, cum alia feminæ nec viventem aut integrum factum, sed monstruosum & insensibilem concipiant. In sua verò suprema ad celos assumptione, perfectè & integrè honorificum sponsæ Dei titulum acquisivit, licet enim antea Deo per gratiam desponsata fuerit, nondum tamen, antequam æthereum Thalamum conscenderet, aeternæ nuptiæ celebratæ & cõsumatæ fuerût, idè Evangelista Ioannis Ecclesiam triumphantem, sponsam & uxorem agni appellat. *Veni ostendam tibi sponsam uxorem agni. Apoc. 21.* Cum ergò Beatissi. Virgo præcipua sit inter omnes partes Ecclesiæ triumphantis, in illa præclarissimum sponsæ Dei titulum adepta est, in sua verò sanctissima conceptione, filie Dei rem & nomen consecuta est, tunc enim propter iustificantem gratiam, & plenitudinem charitatis sibi liberalissimè concessam, filia Dei constituta & proclamata fuit. Quia ergò prædictæ dignitates & excellentiæ inter omnes alias, quæ Beatissi. Virgini attribuuntur, præ-

cipuum locum sibi vendicant, idè tres prædicti dies, ab Ecclesia ad illarum perpetuam memoriam recolendam designati, celebriores, & iucundiores sunt. Quæ cum ita sint, diligentius & accuratius pòderandum est, quænam istarum festivitatum celebrior & excellentior sit. Quod apertè constare non potest, nisi dignitates ipsas & prærogativas, ex istis festivitatis ortas, quibus Beatissi. Virgo cognitionem & affinitatem cum Deo contraxit, inter se conferamus & ventilemus, ex his enim pendet huius rei certitudo & evidètia; Qui namq; clarè cognoverit, quænam istarum dignitatum maior sit, certissimè etiam allequetur, quænam istarum festivitatum celebrior & magnificentior existat. Quæ omnia inter se dilucidare & discutere difficillimum sanè videtur, cuius rei difficultas clariùs innotescet, si ad peculiaris amoris vincula, quibus Christo sanctissi. Virgo copulata fuit, iam titulo sponsæ, iam matris, iam filiæ primogenitæ per plenitudinè gratiæ, mentis aciem convertamus; ita enim inter se certant, ut quilibet peculiaris amor suis titulis ac dignitatibus correspondens, sibi palmam & præminentiam appetere velit. Quis quæso inter se discernet & cõferet excessivum amorem Iacob ergà Rachel, & amorem quo afficiebatur erga suum filium Ioseph? quis alterum alio præponet, ac maiorem asseret? Iacob enim maximo amore, psequutus est pulcherrimam Rachel, cum pro illa tot an-

nis

nis pastoris munus obierit, de quibus refert sacra scriptura, breves & paucos viros fuisse Iacob præ amoris magnitudine; ita sanè suam sponsam diligebat, vt si citò properantem vitæ terminum non pertimesceret, plures alios annos & longiora temporis spatia in gratiam & maiora suæ sponsæ obsequia cõsumsisset, vt postea concupito bono fruere- tur. Amor etiam erga suum filium charissimum Ioseph in tantum excrevit, vt inter suos fratres zelum & invidiam concitãrit, ita vt invidiã & zelo commoti & perturbati, in Egyptũ pro vilissimo mancipio eum vendiderint; cùm ergò Iacob visis sui filij vestibus cõspersis sanguine, illũ mortuum existimãisset, scidit statim vestimenta sua ac cilitio indutus, continuas lachrimas amarissimè profudit. *Et congregatis cunctis liberis suis, vt linirët dolorem patris; nota- it eos audire, sed dixit. Ferã pessima devo- ravit filium meum Ioseph. Genes. cap. 37.* Mærore enim & tristitia confectus, nihil aliud quàm mortem oppetebat, vt saltim post obitum filium suum in alio sæculo comorantem, cerneret. Verùm cùm eundem post longa tempora vivum & principem conspexit, iam non viuere, sed mori præ gaudio & lætitia sumòperè exoptavit, nè forsitan magnitudine gaudij aliqua hui⁹ vitæ molestia deleret, vel saltim turbaret. Quæ cū ita sint, quis duplicem istũ amorem inter se discernet, ac vnũ aliomaiorè & intensiorè iudicabit? Inter illos iudiciũ ferre difficile sãd est. Si ergò inter naturalem amorè inter puras creaturas repertũ, viz

discrimen aliquod quoad magnitudinè inveniri potest, quomodo supernaturalè amorè Mariæ sanctiss. erga Christũ in vestigabimus, & quoad magnitudinem & intensiõem iuxta diversitatem dignitatum perpendemus? Quo videlicet titulo aut dignitate, an sponsæ, vel matris Dei, an verò primogenitæ per gratiæ plenitudinè intensius Christum dilexerit? Sponsæ dignitas in suæ præstantiæ & excellentiæ defensiõem, vt intensiorem amorem astruat, supremam vnionem cùm sponso pro se citat; de solo enim matrimonij Sacramento, quo sponsæ titulus acquiritur, scriptum habetur. *Erunt duo in carne vna. Genes. cap. 2.* Ex quo videtur colligi inter sponsam & sponsum supremum amorem intercedere, cùm amor ex propria ratiõem vnio & nexus sit inter amantes. Filix primogenitæ per gratiam dignitas, pro se assert paternæ naturæ participationem, & cõsequenter ius nativum ad hæreditatem, omnia bona, ac diviti- as Dei capescendas. Tandem dignitas matris Dei ad suam præstantiam extol- lendam pro se adducit; quòd virgo sanctiss. tantã dignitate insignita, eam naturam verbo contulit, quã nobiscũ in terris comparuit: Deinde infinitatem quandam, quam ex Deo, cuius vera mater extitit, adeptã est; Alia etiam de ipsa afferuntur propter infinitam matris Dei dignitatem, quæ admiratione dignissima sunt, cùm suum creatorem & molitorem genuerit, lactaverit, & proprio alimento nutriverit. Sed si ex diuinis litteris hanclitè graviter &

doctè dirimerelicium est, ex illis col-
ligi posset, supremam dignitatem Be-
atissime virginis illam fore, quam in
sua sacratissima conceptione compara-
vit, cum filij Dei primogenita per gra-
tiam extitit; licet enim matris ac spon-
sæ Dei dignitas maximè exornèt, & tan-
quàm excellentes prærogativæ euehant
& ad cælum vsq; extollant Beatiss. Vir-
ginem, istæ tamen tanquam radicem &
fundamentum, cui nituntur, præstan-
tissimam dignitatem filiaæ Dei primo-
genitaæ per gratiam & plenitudinem
charitatis supponunt, sine qua Deus in
Beatissima Virgine alias matris &
sponsæ suæ prærogatiuas nõ exstrueret.
Quod ergo Maria sanctissima prædictis
excellentijs decorata fuerit, & illas non
meruerit, gratiæ iustificanti, quàm in filia
Dei ordine dignitatis primogenitam,
ac inter omnes creaturas præstantissi-
mam evecta est, tanquam primæ radici
attribuendum est. Vnde rectè inferre
possumus, Mariam sanctissimam talem
filiam primogenitam Dei extitisse, vt
mater Dei esse, & nuncupari meruerit,
quod tota Ecclesia his vocibus decan-
tat: *Quia quem meruisti portare, resur-
rexit sicut dixit.* Suprema tamen filia
Dei per gratiam primogenita dignitas
tanta est, & tam excellens beneficium,
vt nec ab ipsa, nec ab alia pura creatu-
ra mereri potuerit; prima enim gratia,
secundùm veritatem Catholicam, sub
merito cadere non potest: illa ergò que
viribus gratiæ & sanctitatis materni-
tatem Dei emerita est, ipsam tamen fi-

lia primogenita gratiam mereri non
potuit; Sicut ergò maius & excellenti-
us est dignitatem regiam mereri, quàm
illam adipisci; ita humano more lo-
quendo, præstantius videtur, quod Be-
atiss. Maria matris Dei dignitatem e-
merita, quàm quod eam adeptafuerit:
Tanta est etiam eximia ac sublimis
filiaæ primogenitaæ per gratiam digni-
tas & amplitudo. Petunt Theologi de
operibus ad extra sermõem facientes,
ac effectus à Deo productos inter se
conferentes, quid nam excellentius
sit, opus nõ iustificationis an glorificati-
onis; Et verissimè respondent, opus iu-
stificationis esse præstantius; cuius rati-
onem reddunt, quia maior distantia
est inter peccatum & gratiam, quàm
inter gratiam & gloriam, maius etiam
beneficium Deus peccatori confert, su-
am amicitiam & gratiam communi-
cando, per quam filius Dei constitui-
tur, quàm iusto æternam gloriam con-
ferendo; quod si gloria maius & excel-
lentius bonum apparet, id sanè ratione
gratiæ quam connotat & supponit, in-
telligendum est, si enim sine illa nudè
concipiatur, gratia longo intervallo
gloriam superat & antecellit. Quare si
gloria, quæ hæreditas filiorum Dei est,
sine gratia nobis proponeretur, vt præ-
stantius bonum eligenda esset gratia,
& gloria remittenda; idèd Apostolus
Paulus inter hæc duo bona plurius æsti-
mavit gratiam quàm gloriam, cum ar-
dētissima ex charitate ita aiebat, *Opra-
bam anathema esse à Christo pro fratri-
bus*

bus meis. Rom. 3. Id est, carere hæreditate gloriae, si pro spiritali bono fratrum meorū, vt omnes lucri facerem, necessarium foret. Apostolus non optat carentiā gratiæ propter fratres suos, stultissimum enim esset pro alijs gratiam & amicitiam Dei desiderare, & velle propriam perdere, vt extranei acquirant; Voluit ergo Apostolus Paulus in Dei gratia & amicitia persistens, hereditate glorię si op^o esset, pro spiritali incremento fratrum suorum priuari. Sicut ergo gratia ad gloriam nudè acceptam cōparata, maius & excellentius bonum iudicandum est ita dicendū prædictas dignitates inter se conferendo. Maior enim & præstantior est in sacratissima virgine filię Dei primogenitæ per gratiam dignitas fulgentissimā matris Dei prærogativā, si nudè & per se præfatæ dignitates conferantur. Quę doctrina licet novitatem aliqua in prima fronte manifestet, cūm cōmuniter receptum videatur, dignitatem matris Dei in Maria sanctissima præclarissimum & præstantissimum encomium esse, quod & subindicavit Evangelista Matthæus, strictè & breuiter comprehendens quidquid efferri potest de Beatiss. Virgine, his Evangelij verbis. *De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus. Matth. 1.* Vbi in dignitate matris DEI omnes laudes Marię sanctissimæ compressit, & quasi in vnum colligavit. At si ista oculatiùs perlustramus, verissima esse reperientur, quæ à nobis hīc insinuatæ sunt, neq; novitatem præ se ferunt,

jam enim diu in divino pectore hæc veritas latuit, quā Deus nobis in tempore per Evangelistam Ioannem aperuit. *Quorquor autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri. Ioan. 1.* Existentes in gratia & Dei amicitia, filios Dei vocat, non vtcunque, sed inefabili & divina natiuitate generatos, vt sequentia verba indicant. *Nec ex voluntate carnis, nec ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt,* hoc est, ex gratia & amore divino in hanc lucem editi; Quia, vt Caietanus circa relata verba rectè perpendit, iusti gratia Dei insigniti & exornati, cordis & amoris Divini filij ex Divino pectore geniti & procreati congruè nuncupari possunt. Confirmari etiam potest huius dignitatis excellentia; quia precipuus scopus & motiuum adventus Dei secundum carnem, hæc filiorum Dei per gratiam mirabilis generatio censenda est. Ided Evangelista Ioannes, postquam relata verba protulit, *Sed ex Deo nati sunt.* Statim addidit. *Et verbum caro factum est.* Vbi illa dictio copulatiua, *Et,* vim causalis dictionis sortitur, ac si Evangelista diceret: quapropter *verbum caro factum est.* Ex quo clarè deduci potest, Deum in hæc terrarum sola hoc sine & motivo ductum, descendisse, atque Mariam sanctissimam in matrem designasse, vt filios Adæ, qui per peccatum filij iræ erant, in filios Dei commutaret, & matrem suam in charissimam filiam transferret, ita expressè vniuersalis Ecclesia fatetur. *Qui propter nos homines*

& propter nostram salutem descendit de cælis. Et incarnatus est de spiritu sancto ex Maria virgine, & homo factus est. In Symb. Finis ergo adventus Dei secundum carnem, supernaturalis vita gratiæ existimanda est. Ante divini verbi incarnationem emortuum erat propter peccatum vniuersum genus humanum, atque iure capescendi gloriam privatum, DEUS tamen nostræ conditionis misertus. Propter nostram salutem descendit de cælis: vt ad vitam gratiæ revocati, & ad suâ divinam filiationem gratiosè restituti, ius legitimû ad vitam beatam obtinendam acquireremus, tanta est filiorum Dei dignitas & excellentia. Nostro sanè iudicio nobis certissimum videtur, quod si Archangelus Gabriel Mariæ sanctissimæ dignitatem matris Dei tali pacto & conditione offerret, vt scilicet filiatione divina per gratiam priuaretur, nullo pacto oblatam Matris Dei dignitatem acceptaret, sed potiùs filiationem Diuinam, quâ per gratiam fruimur, prudentiùs eligeret; Si enim Beatiss. virgo Matris Dei dignitatem cum detrimento suæ Virginitatis non acceptasset, vt plures sanctorum patrum affirmant, & colligitur ex illis verbis. *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Luc. 1. existimabat enim cum detrimento suæ virginitatis futurâ esse matrem Dei, tanti suam virginitatem faciebat, vt sine eadem propria voluntate pensatâ, durum sibi videretur talem dignitatem admittere.

Quod si ita est, potiori sanè iure filiationem Dei per gratiam eligeret, si matris Dei dignitas cum iactura Diuinæ filiationis proponeretur. Quæ omnia grauissimè confirmant, quod in Beatiss. virgine præstantior est filiarionis Diuinæ dignitas, per quam primogenita inter omnes creaturas effecta est, quàm maternitas diuina. Tantæ dignitatis præstantiam admiratus Evangelista Ioannes, sic ait. *Videte qualem charitatem dedit nobis pater, vt filij Dei nominemur & simus.* Ioann. cap. 3. Ac si diceret, nullû donum excellentius excogitari potest, hoc solum dignum est, vt perspicacissimis oculis conspiciatur. Et forsitan hæc erit causa & mysterium secretissimum, quare Christus redemptor noster sanctissimam Mariam roto tempore, quo cum illa in terris conuersatus est, nunquam matrem, sed solum mulierem appellârit, id non sine mysterio effectum est: hoc planè indicavit; nempe quod in sua sacratissima Matre aliquid dignitate Matris præstantiùs latebat, quo exornanda foret, si iuxta titulos & dignitates, quibus splendebat, nuncupanda esset, idèd Matris Dei dignitatem reticuit. Quod si adhuc aliquis scrupulus mentem vestram stimulat, frequentiùs enim Ecclesia Catholica Mariam sanctissimam matrem Dei, & rariùs filiam appellat, quod planè non præstaret, si alia excellētior & præstantior dignitas in illa reperiretur; Ad quod dico, Ecclesiâ quidem frequentiùs matrem Dei, sacram tamen scri-

scripturam crebrius filiam Dei nuncupare, & in vtroq; tam Ecclesia quam scriptura sacra altissimum intentum obseruant; Ecclesia etenim accommodatius nomen vsurpat, vt peccatores ad seriam poenitentiam alliciat, & vt fideles intelligant & certo fidant sua vota impleri, & suis orationibus postulata impetrare, si auxilium Beatiss. Virginis implorent; Mater enim ea quæ a suo charissimo filio instanter postulat sine vlla difficultate consequitur, vt indicauit Salomon matrisuæ Bersabee. *Pete mater mea; nequæ enim fas est, vt auertam faciem tuam.* 3. Reg. cap. 2. Quem morem Ecclesia nostra se cõtata est, cum à Deo pro suis filijs aliquid efficaciter impetrare intendit; Mariæ enim omnipotentis Dei sanctiss. matris auxiliũ implorat. *Monstra te esse matrem, sumat per te preces, qui pro nobis natus tulit esse tuus.* In hymno. At spiritus diuinus in sacra scriptura, quæ est verbum illius scriptum, præcipuè filiationem Dei per gratiam intendit, vt omnes filij DEI nominemur & simus, ad illam obtinendã exemplo sanctissimæ Mariæ invitat, sepius filiam Dei nominando, vt omnibus fidelib; aperte innotescat illam, quia inter Dei filios illustrior, inæstimabiles Matris & sponse Dei diuitias assequitã fuisse. Et vt aliquem sacra scripturæ locum ad huius confirmationem in medium proferamus, inter varia illum eligamus, qui habetur. *ps. 44. Audi filia & vide, & inclina aurem tu-*

am, & obliuiscere populũ tuum, & domum patris tui. Quæ verba in propriissimo sensu Beatiss. Virgini accommodantur, præcipuè cum illam Angelus ex parte DEI ad concipiendum saluatorem invitabat. *Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam.* Hæc verborum & terminorum multiplicatio magnam energiam & emphasin continet, indicat enim & demonstrat, verbum DEI non esse vtcunque, sed summa mentis attentione auscultandum & fidelissime obseruandum, quod planè homines in filios DEI transformat, vt Christus dominus per Evangelistam Lucam affirmavit, cum devota illa scemina coram omnibus vocem extulit. *Beatus venter qui te portavit, & vbera qua suxisti.* Luc. 11. Tunc Christus assertor noster, nè aliquis ex discipulis aut auditoribus qui astabant, illam esse maiorem laudem Beatissimæ Virginis existimaret, statim dixit. *Quinimò beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud.* Quibus verbis audientes & obseruantes verbum DEI beatiores esse asseueravit; Vbi diligenter notandum est, quod illud positiuum (Beati) substituitur & subrogatur loco comparatiui, & idem valet, ac si diceretur. *Quinimò beatiores sunt, qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud.* Quod in sacra scriptura commune est, vt patet ex illo Davidis. *Bonum est sperare in domino, quàm sperare in principibus.* ps. 117. Id est, melius est sperare in dõino, quàm in

prin-

principibus; quia ergo Beatiss. Virgo inter omnes creaturas verbum Dei attentius audiuit, ac diligentius implevit, idem inter omnes Dei creaturas in gratia primogenita filiae primatum tenuit. Ad ipsam ergo pater Divinus relata verba direxit. *Audi filia, & vide & inclina aurem tuam: Et postea subdit. Et obliuiscere populum tuum & domum patris tui.* Forsitan populus iste Mariae sanctissimae, quem oblivioni tradendum monet hic pater aeternus, Iosephum representauit cuius Beatiss. Virgo mentionem faciens ita ait. *Et radicavi in populo honorificato. Eccles. 24.* Hoc est, firmissimas radices & altissima fundamenta jeci honestissimo Iosepho nubens, ac illi vitam honorem & personam committens, ita enim meum honorem gloriam & famam observavit, ut cum gravidam & ex uberibus infantem pendentem conspiceret, nihil sinistrum cogitavit. Quae cum ita sint, quis dicit Beatiss. Virginem tantum virum oblivioni tradituram esse? Amor enim & obsequia erga suam charissimam sponsam praestita immortalis memoria dignum reddebant. Quomodo ergo obliuisci poterat, cum etiam peccatorum non obliuiscatur? ut Ecclesia decantat. *Nec abhorres peccatores, sine quibus nunquam fores tanto digna filio.* Quae si vera sunt, quomodo a patre aeterno dicitur *obliuiscere populum tuum?* Recte sane, his enim verbis tantum indicatur Beatiss. Virginem non esse castissimo Iosepho totaliter tradendam,

licet enim alterius matrimonij debitum hoc exposcat, in isto tamen indignum foret, ut sponsa corpore servitijs & obsequiis suo sponso mancipetur. *Obluiscere populum tuum;* quamvis enim Iosepho nupta, firmas radices super populo honorificato ad famam & bonum nomen tuendum ieceris, ipse tamen in te radices mittere nequaquam poterit, iam enim Deus nosset, si alius virginale pratum elaborasset, non ex terra pura & virginea nasceretur. *Obluiscere populum tuum & domum patris tui. psal. 44.* Per domum patris tui intelligit hic spiritus Divinus felicissimae Annae veterem, & praedictis verbis vult sanctissimae Mariae insinuare & persuadere, ut generationis carnalis quam in utero materno Annae generata, & procreata fuit, penitus obliuiscatur, frequens enim generationis carnalis memoria, spiritualis utique generationis quae magis nostra interest, oblivionem causare, & efficere solet. Ait ergo spiritus Divinus, *Obluiscere domum patris tui* in qua carnaliter fuisti genita, & per quam filia Ioachim extitisti, & gratam considerationem, in tuam spirituales generationem per quam prestantissima filia Dei fuisti, solum defigas, quod si attenda mente id quod ex carnali generatione Ioachim derivatum fuit, contempleris, & id quod ex spirituali per gratiam generatione tibi accrevit, recte perpendas, qualiter filia Dei primogenita, & in vivum Dei templum ex sola voluntate Dei electa &

ad

ad id præclarissimis gratiæ privilegijs consecrata, *Concupiscet rex decorem tuum. psalm. 44.* Rex regum & dominus dominantium tam eximiam pulchritudinis amore allectus & captus, non solum in primogenitam gratiæ filiam, sed in matrem & charissimam sponsam eliget, in matrem, vt ex tuis visceribus in salutem generis humani nascatur. *De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus;* In sponsam, vt filiorum infinitam multitudinem DEO præstantissimo sponso tuo concilies & revoques. *Audi filia & ride.* Notate filij charissimi, quomodo spiritus divinus Mariam sanctissimam absque proprii parentis offensione, suam filiam vocat, & sponsam absque Iosephi legitimi sponsi sui detrimento aut molestiâ appellat, quin & verbi divini legitima mater absque vlla æterni patris iactura existit, qui purâ creaturam esse vniuersæ gloriæ suæ matrem non dedignatur; Notate deinde quâ ratione summus præpotensque dominus pulchritudinem & gratiam, quam in illa constituit, concupierit. Talis enim & tanta est pulchritudo Beatiss. virginis, vt post se Dei oculos & cor efficacissimè rapiat, sicut ipse in canticis fatetur. *Vulnerasti cor meum soror mea sponsa, vulnerasti cor meum in vno crine colli tui. Cant. 4.* Quasi diceret, soror mea & sponsa dilectissima, quidquid in te considero, sive oculum, vel capillum, siue quippiam aliud ad te spectans, meum ani-

um & cor attrahit ac post se ducit: In alia versione sic legitur. *Vendicasti tibi cor meum soror mea sponsa.* Hoc est appropriasti tibi. Rectè exclamare possumus; O admirabilem & ineffabilem Mariæ sanctissimæ per gratiam primogenitæ prærogatiuâ! de qua verè asseri potest, cordis Dei dominium habuisse. Quid à Deo quantumvis difficillimum non impetrabit? sed quid tantam excellentiam stupemus, & ex illa in maximam admirationem rapimur, cum immensâ gratiâ & spiritus divini donis, tanquam margaritis fulgentibus decorata & exornata fuerit. Ad cuius ponderationem notate tertio, vt eximiam Mariæ in ordine gratiæ venustatem ac pulchritudinem saltim adumbrare possitis; Deus enim iuxta pondus suæ voluntatis in ea gratiâ collocavit, idemque sibi in filiam, matrem, & charissimam sponsam elegit, eam præstantissimis donis exornavit. Perpendite quæso, charissimi auditores, quam pulchritudine decore & venustate vestram filiam & sponsam exornaretis, si id in vestra voluntate situm esset: sine dubio omnem vobis possibilem curâ adhiberetis, vt omnium oculos & animos secum traheret, & certatim alliceret: existimate ergo in Dei electione & arbitrio fuisse constitutum, quod suæ charissimæ filiæ, matri, ac sponsæ illam pulchritudinem & decorem conferret, qui eius mentem, affectum & voluntatem raperet, ad quod præstantissimum

E

dum

dum, nec potentia, nec voluntas, aut animus defuit. Quæ igitur erit pulchritudinis Beatiss. Mariæ magnitudo & præstantia? Maxima sanè & inaudita, quam brevius & cum admiratione explanat sponfus. *Quàm pulchra es amica mea, quàm pulchra es. Cant. 4.* Bis eam pulchram appellat, vt simul pulchritudinem corporis, cuius formatrix est natura, & pulchritudinem animæ à spiritu sancto collatam, apertè indicaret, qui post attentam omnium illius partiù considerationem, cùm nihil sibi displiceret, verùm omnia illius animum raperent, statim illa admirationis & stuporis verba subdidit. *Quàm pulchra es amica mea, quàm pulchra es.* Ac si diceret. Nihil in te vel minimam labeculam animadverti, etiam si diligentissimè & perspicacissimis oculis, quos nihil latere potest, circumspexerim, quapropter sponfus divinus tantam pulchritudinem admirans dixit. *Quàm pulchra es, amica mea, quàm pulchra es.* Cernite quæso animis & diligenter perlustrate, charissimi auditores, sacratissimum Virginis corpus tam accuratè compactum & compositum, cui nihil ad sui formationem necessarium defuit, omnia enim elementa medium quoddam & debitum temperamentum tenentia, aded pulchram & elegantem corporis fabricam construxerunt, vt Angeli illam aspicientes stupore & admiratione inter se loquentes, dixerint.

Quæ est ista, qua ascendit per desertum? Cant. 3. Existimandum enim est Beatiss. Virginem non solum venustatem & eximiam pulchritudinem externi corporis intuentibus manifestasse, sed etiam ex se certum quendam divinitatis, quo illius animæ plena erat, micantem splendorem emisisse, ita vt aspicientes præ nimia admiratione hererent. In cuius confirmationem sanctus Ignatius Evangelistæ Ioanni sic scribit. *Hæc & alia excitaverunt viscera mea, & cogunt valde desiderare aspectum huius, si fas sit fari, sacratissimi monstri & celestis prodigij, quibus verbis externam illius pulchritudinem & elegantem corporis formam summè extollit, cùm sacratissimum naturæ monstrum & celeste prodigiū appellet; Sanctus Ephrem præstantissimum orbis miraculum vocat, & sanctus Dionysius Areopagita non solum Græciæ, ex qua oriundus fuit, & Galliæ, vbi Apostolus extitit, sed etiam totius Ecclesiæ Doctor, & Iesu Christi præclarissimus Martyr proprijs oculis faciem & personam sacratissimæ Virginis intuens, & præ stupore illius pulchritudinem admirans, diu quasi emortuus iacuit, splendorem & maiestatem, qui ex facie & vultu Beatiss. Virginis emanabat, sustinere non valebat; postea verò ad se reversus asseruit Beatiss. Mariam tanquam Deum fuisse adorandam, nisi fides vnum solum Deum profiteretur. Tanta erat illius maie-*

itas & pulchritudo. Nec mirandū est, si sancti patres Mariā sanctiss. cōtemplantes in extasi rapiantur, cū etiam Deus ipse, qui illam proprijs manibus fabricatus est, semper de ea loquens, verbis, admiratione & stupore plenis loquatur. *Quæ est ista quæ ascendit de deserto delitijs affluens, innixa super dilectū suū? Cant. 8. Quasi aurora cōsurgēs. Electa ut sol. cap. 6.* Et maiore sanē admirationem excitant verba illa à nobis pro fundamento huius adducta, *Quam pulchra es amica mea, quam pulchra es.* Ad cuius maiorem ponderationem considerandum & perpendendum est: quòd in sacra scriptura sepius aliquæ fœminæ quoad pulchritudinē summoperè extollantur, & pulcherrimæ appellentur, quæ tamen solum vmbra Beatiss. Virginis gesserunt, & illius vestigia repræsentrunt, quod non leve argumentum est ad pulchritudinem Beatiss. Mariæ ad cælū vsque efferendam: Si enim alicuius fœminæ repræsentionem aut imaginem, quæ illius vmbra foret, pulcherrimè & venustissimè depictam cerneremus, iure optimo colligere possemus rem per illam repræsentionem, ad quam exprimendam imago adumbrata fuit, pulchriorem & venustiore, imò & incredibilis pulchritudinis esse. Pensate ergò quid scriptura de alijs, quæ umbræ extiterunt, frequenter proferat ad illarum decorem melius indicandum. Nam de Sara cū iam esset 70. annorum, quando terram Ægypti comitante sponso ingressa est, ita dicit

scriptura. *Viderunt Ægyptij mulierem quòd esset pulchra nimis, & nunciaverūt principi.* Et de Rebecca sic ait. *Puella decora nimis, virgoq. pulcherrima, & incognita viro: Genes. 24.* Et de Rachel. *Decorā facie, & venusto aspectu. Genes. 29.* De Iudith verò sic refert, *Incomparabilis decore omnium oculis apparebat. Iudith. 10.* Et tandē de Regina Esther in sacra scriptura dicitur, illam eximiā quadam ac planè incredibili pulchritudine exornatā fuisse. *Esther cap. 2.* Si ergò externa corporis Mariæ sanctiss. forma & pulchritudo tanta fuit, quid de animæ pulchritudine existimādum erit? sine dubio animam cœlestem ac planè divinam à primo omnium opifice, qui illam in luū vivum templum, & splendidissimū sacrarium condidit, fortita est; Existimo sanē quòd Deus tempore, quo illā formavit, omnibus Angelis videndā, tanquā apprimè ad bonū vniuersi necessariam, demonstravit, quin & illos sic affatus est. *Hæc pulcherrima creatura, quæ vestris oculis videndā propono, vestram ruinam reparavit, hæc est mex sapientiæ & omnipotentiæ viua imago & repræsentionis, hæc est illa secūda Eva, quæ longè præstantiūs & firmiūs primā Dei imaginem & repræsentionem in se conservavit.* Tunc Angeli admiratione tanti & tam eximij operis capti, reparatricē humani generis intuentes istupebant, & eximiā iucunditate & gaudio perfusi, pulcherrimas cantiones, suavissimarum vocum modulis suavissimè personantes, illorum acciden-

dentali gloria & admiratione crescente proferebant. Sed hæc omnia pulchritudinem corporis & animæ Beatiss. Virginis, quoad esse naturale extollunt & exprimunt; Nec ista est quæ omnipotentis Dei oculos & mentem rapit; sola supernalis pulchritudo, cui naturalis comparata nullius ferè momenti est, & Dei amorem & affectionem excitat, hæc est quæ illius animum exagitat, & secum ducit, de qua ipse loquitur, cum dicit, *Et concupivit Rex speciem tuam. ps. 44.* Quæ supernaturalis pulchritudo in diuina gratia & spiritus diuini donis consistit, quam Deus suæ sanctissimæ matri non partitam & diuisam, sicut cæteris sanctis, sed plenitudine quadam immensa, ditissima ac liberali manu concessit. Ex quâ animæ Beatiss. Virginis incomparabilis & eximia pulchritudo acerevit. Et hæc est causa, quare spiritus diuinus Mariam sanctissimam totam pulchram appellat. *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Cant. 4.* Ac si illam gratia plenam nuncuparet, plenam in anima, ac plenam in potentijs, quæ tantam gratiæ plenitudinem sortita fuerunt, vt virtutes in illis residentes, etiamsi in heroico & summo gradu, absque tamen concertatione, & impossibilitate simul conuenerint. De prædictis heroicis virtutibus, eximia sanctitate, & abundantissima gratia ferè in omnibus huius libri concionibus agendum

nobis est; Vt ergo sanctissimæ Mariæ gratiam pro viribus efferam, hoc vno verbo concludâ, talem scilicet ac tantam fuisse illius in ordine gratiæ pulchritudinem, vt non à veritate alienum censeam id quod plures & pijssimi doctores agentes de ruina Angelorum, graviter asseuerârunt: Petentes enim, quare Deus Angelos propter peccatum, sine vlla redemptione perpetuò damnauerit, homines verò condonatâ illorum culpâ, per viam redemptionis misericorditer reparauerit. Inter alias huius rei rationes, eam non spernedam adhibent; dicunt enim supernaturalem pulchritudinem gratiæ, quâ anima sanctiss. Mariæ exornandâ erat, quam Deus ab æterno præiuderat, causam huius exitisse, ne forsità Mariæ sanctiss. generatio impediretur, cuius gratia tanta erat futura, vt efficacissimè pacem inter Deum & homines, veluti altera Regina Esther, componeret, cum mundum propter culpam destruere & devastare vellet. Tanta erat illius gratiæ præstantia & magnitudo. Et hæc dicta sufficiant pro qualitate gratiæ Beatiss. virginis exprimenda. Restabat modò illud punctum pertractare; quando videlicet tantâ & tam immensâ gratiâ illius anima exornata & insignita fuerit; Nam spiritus diuinus illam animam sapius pulchram appellans, id non expressit, solùm hoc brevissimè effectum fuisse, his verbis asseruit, *Admirari eam*
D

Deus manè diluculo; id ergo certissimè tenendum est, primo videlicet diluculo, summo mane, præstantissima sanctificationis gratia exornatam fuisse. Alia quæ hic imprudenter sanè, & contra decreta pontificum disputari & misceri solent, prudens silentio prætereo; Tum, quia sanctissima virgo (vt beati Bernardi verbis vtar.) vt sit in linea gratiæ filia Dei primogenita & præstantissima, quod à nobis gra- uiter comprobatum est, nostris mendatijs, vel laudibus falsitati expositis, vt pote in opinione constitutis, non indiget; Tum etiam, quia verbi Dei præcones prædicta in publicis concionibus certatim disferentes, cùm populum verbo & exemplo docere teneantur, potius pias & doctas aures mandata summorum Pontificum evertentes, offendunt; grauiissimè etiam peccant; quia pusillos ad schismata & varia scandala, vt experientia docet, impellunt ac propendunt, quare his silentium cum tremore & timore Dei & Ecclesiæ imponere sanctiùs & consultiùs est. Videbitur forsitan alicui, me in præsentì concione nihil de vestræ vitæ & morum reformatione, protulisse, sed solùm in laudibus Beatiss. Virginis diu moratum operam & vires impendisse; existimo tamen, quod si nostra concio diligentius perpendatur, non aliud quàm in- uectiuam quandam in vestra vitia & scelera continere. Quemadmodum enim vetus & prætiolissimus ada-

mas falsum ac vitreum lapidem sub præstantiâ & eximio fulgore repræ- hendit & confundit; Eodem prorsus modo inculpabilis Beatiss. Mariæ vita, & illius sanctissimi mores vitia nostra & sceleratam vitam damnant, & austerè increpant ac repræhendunt; Cùm enim nobis à Deo in vi- uam imaginem, & nostræ vitæ exem- plum elegantissimè efformata fuerit, in considerati & vecordes erimus, si nihil ex tam præstanti imagine in nostræ vitæ & morum reformationem depromamus, & ita sanè ex nostræ na- turæ corruptione contingit; Neque enim humilitate, vt Maria sanctissima præditi sumus, sed ambitione & su- perbiâ elati, omnibus præesse deside- ramus, neque etiam obedientiam, sed inobedientiam Euvæ sectamur; nam in Deum insultamus, dæmonis potiùs quàm Beatiss. Mariæ vestigia sequi- mur. Non sic fiat charissimi filij, sed hæroicas virtutes, & sanctitatem illi- us, charitatem, humilitatem, mundi- tiam, morum grauitatem summâ cu- rà et diligentia amplectamini, vt, quemadmodum illa primogenita per gratiam extitit, ita & nos illius san- cta intercessione adiuti, filiorum Dei dignitatè assequamur, cui gloria cer- to quodam vinculo cõnexa est,
quam mihi i& vo-
bis, &c.

Sermo Quartus.

PRO SALVTATIONE

Angelica.

Odierna dies (filij dilectissimi) compendium & summa quædam est prærogatarum & laudum Beatissimæ & sanctissimæ Virginis, de qua omnes sancti Doctores grauiter asseuerant, ipsam omnes gratias, virtutes & prærogativas in Christo repertas, dum illi non repugnarent, in gradu quodam herico habuisse, diversimodè tamen; Nam Deus à se ipso nullo alio subueniente sortitus est: At Beatiss. Virgo à Deo tanquã à primo fonte mendicavit. Fuit planè Christus Dominus suæ sanctiss. matri simillimus, ita enim esse solet, & experientiã cõprobat, quòd filijs suis matribus assimilatur; De aliqub' referre solemus, eos matris oculos, alius oris venustatè reportasse, alios colorè, alios tandè mores & cõditiones sibi vsurpasse, quæ omnia matris similitudinem exprimunt. De Christo Domino omnes Doctores Ecclesiastici referunt suæ matri simillimum extitisse; neq; id mirandum est, cum Redemptor noster omnem suæ

purissimæ carnis substantiam, absque viri interventu ex solo Beatiss. Virginis purissimo sanguine defumserit, de spiritali tamen & non præcisè de externa forma loquentes, ego sanè proferre non auderem, filium suæ matri similem esse, sed è contra matrem filio, quod exemplo accurately explicari potest: Cum enim aurifex præciosum lapidem annulo affigit, non lapidem annulo, sed è contra anulum lapidi assimilat & accommodat, ita vt si lapis quadratam, aut circularem figuram & formam teneat, eadem etiam figura, locus & sedes præciosi lapidis elaboretur. Non dissimiliter lapis ille diuinus excisus de monte sine manibus, ex sinu patris absque vllò manuum contactu descendens, ac in vtero Beatiss. virginis tanquam in annulifede & loco pulcherrimè elaboratus, non annulo similis, sed è contra annulus lapidi similis existimandus est; quare sanctiss. Maria omnes virtutes, à quibus pulcherrimè tãquam margaritis fulgentibus exornata fuit, ad modum & normam sui filij liberaliter accepit. Ex quo constare poterit illius magnitudo & excellentia, quam si velimus humanà linguã vel leuiter perstringere, ita impossibile erit, ac si quis stellas firmamenti proprijs manibus contrectare vellet, nisi adsit nobis spiritus diuini gratia, quam enixè postulemus. Dicentes Ave Maria, &c.

Li-

Liber generationis Iesu

Christi filij David Matth. 1.

Divinus ille orator & Propheta David, qui Dei excellentias accuratè enarrare solet, illum in eis magnum considerans & supernis laudibus dignū, sic illius præclaras laudes exorsus est. *Magnus dominus & laudabilis nimis in civitate Dei nostri, in monte sancto eius, fundatur exultatione vniuersa terra. psalm. 47.* Propheta David Deum magnum appellat, & egregijs laudibus dignissimum esse cenlet, propter civitatem à se in monte sancto eius constructam & ædificatam. Et vt perpendere possitis, charissimi auditores, hanc Dei præclaram excellentiam, quam ex civitate à seipso condita miro ingenio & artificio collegit Divinus Propheta David. Notate illustres viros suorum nominum præclariora stemmata, & immortalæ memoriam futuris sæculis duraturam, ex civitate à se condita assequutos fuisse; quia videlicet alicuius celebris civitatis initia & prima fundamenta iecerunt, quod exemplis fulcire & confirmare haud difficile erit; Romulus enim, vt ex illius historia apertè constat, licet multa & præclara facta memoriæ hominū reliquerit, illud tamen quod eius nomen illustrius reddidit, ratione cuius Martis templum ipsi tanquam Deo consecratum fuit, Romæ præclarissimæ civitatis prima erectio & ædificatio causa &

motivum extitit: Iusto etiam titulo Alexander cognomē Magni sibi comparavit, nec præcipuè propter egregia & miranda facinora, quibus toti vniuerso exemplar fuit, sed quia Alexandriam præclarissimam Ægypti urbem, sub saluberrimo cælo, iuxta fœcundissima & virentia prata, ac flumina aquis crystallinis perlucencia, condidit. Alia præterea, quia longum esset prædicta ad finē vsq; apertissimis exemplis prosequi, & ad nostrū scopum propius accedentes, plurima ac planè divina opera proprijs Dei manibus molita & fabricata in lucem prodire, quæ illius nomen gloriosum & illustre reddunt, illius tamen sapientia, fortitudo, liberalitas, & magnificentia in civitate Dei à se constructa magis enituit, vt Propheta decantat. *Magnus dominus & laudabilis nimis in civitate Dei nostri. ps. 47.* Tres ditissimas & opulentissimas vrbes à Deo conditas fuisse legitimus. Primò condidit hanc pulcherrimam & elegantissimā mundi machinam, cuius præstantia & excellentia ex eo colligi apertè potest, cū enim summus prepotensq; dominus singulas illius partes sigillatim laudasset, tadem quasi sibi complacens ex huius vniuersi pulcherrimo opificio post illius erectionem requieuit, vt sacra scriptura expressè testatur. *Die 7. requievit ab omni opere quod patrarat. Genes. cap. 2.* Quis longitudinem, firmitatem huius amplissimæ civitatis, & iucundissimum illius situm verbis per-

strin-

stringere aut indicare poterit? illius longitudo & latitudo tanta est, vt etiam quzlibet firmamenti stella totam terram superet, & longo intervallo antecellat. Illius firmitas tanta est, vt de terra loquens sacra scriptura sic dicat, *Generatio advenit, generatio transit, terra autem in aeternum stat. Eccles. cap. 1.* Sed & spiritus divinus dimensiones huius civitatis attentè perlustrans, sic asseruit. *Altitudinem caeli, latitudinem terra, & profundum abyssi quis dimensus est? eodem cap. 1.* Aliam civitatem pulchriorem & latitorem, novà hominis creatione, Deus noster fabricatus est; Homo enim solà oculi pupillà, omnia visibilia & intra sui cordis secreta, caelestia & visibilia comprehendit, & tanta est illius latitudo & amplissima capacitas, vt solus Deus eius capacitati adaequetur. Sic Propheta David perspicuè testatus est. *Satiabor cum apparuerit gloria tua. psal. 16.* Predicta tamen civitates licet illustrissimæ & latissime sint, sic cum civitate Dei conferantur, parva oppidula censenda sūt; prima enim, licet magna videatur brevissima tamen est, cum Deum in se recipere non possit; Nam corpora caelestia licet magna mole prædita sint, sed ad Deum comparata, strictissima & brevissima sunt. Secunda etiam licet Deum capere possit, aded tamen debilis & infirma est, vt ex limo & terra constructa, statim rimas agens ultimam ruinam minata sit. *Creavit Deus ho-*

minem de limo terra: Genes. cap. 2. Inconstantissima sanè fabrica, & vt sanctissimi Iob verbis utar, *Nunquam in eodem statu permanens: Iob. cap. 14.* Sed mutabilior lunà existens, in diversos & varios vultus & formas comutata, personati hominis effigiem representat. Iam ergo si prædictæ civitates Deo in dignam habitationem accommodari non possunt, eius creaturis designentur, caelestia corpora spiritibus Angelicis, media aëris regio volatilibus, aqua piscibus maris, ac terra cæteris animantibus à propriis, & tertia alia reliquis longè præstantior & firmior, altissimi fundamentis stabilita & firmata construatur, quæ suà inensâ magnitudine ac amplitudine, Dei immensitatem capere & sustinere possit adeo constans, vt post primam suorum fundamentorum firmitatem, immobilis semper persistat. Hæc civitas sic firmiter ædificata & exstructa, sanctissima Maria est, quæ per antonomasiam & excellentiam civitas Dei nuncupatur, quia suo gremio immensitatem Dei capere, ac comprehendere potuit, vt Ecclesia decantat. *Quia quem caeli capere non poterant, tuo gremio contulisti.* aded firma & stabilis, vt de illa dicat sanctus Propheta David, *Deus in medio eius non commovebitur. ps. 45.* Nec mirum, quia civitas hæc non super emortuam humum, quæ tempestatibus subiecta est, erigitur, sed super terram, vita gratiæ facun-

fecundam; vitalem ac fructiferam. Prophetam Hieremias pronuncians nostram tempora, quibus tam fecunda terra, & praestanti civitate potimur, & gaudemus sic praedixit. *Aedificabitur civitas domino a turre Hananeel vsq; ad portam anguli. Hierem. cap. 31.* In Graeca versione sic legitur. *Aedificabitur civitas dōino ab obedientia;* Et septuaginta interpretes sic vertūt, *ab altitudine vsque ad imū,* id est, profundum. Quam versionem approbat sanctus Gregorius in suis moralibus asserens, latitudinē huius civitatis à supremis cœli empirei manibus vsque ad ima dilatari & protendi. *Et exhibit ultra,* inquit Hieremias, seu quod idem est, *Ex cedit normam mensurę ac superabit.* Quibus verbis forsitan alludit Hieremias, & indicat mensuram illam, quā Deus distantiam illam dimensus est, quæ inter cælum & terram intercedebat, cum Iacob scalā illam intuitus est, quæ utrumq; extremum cælum videlicet & terram pertingebat, & tunc ait Hieremias, *Aedificabitur civitas ab altitudine vsq; ad imum,* & excedet ultra: Ac si diceret, *Mensura illa in scala Iacob repræsentata, quā Deus distantiam & longitudinem cœli & terræ dimensus est, solum duo extrema cælum scilicet & terram pertingebat; at civitas hæc amplissima non tantum distantia extrema, sed situm etiam & locum attinget & comprehendet, quia non solum Beatiss. Maria tam distantia ex-*

trema, qualia sunt Deus & homo, creatura & creator, sed etiam id, in quo tam distantia & discrepantia extrema, strictissimo vnionis vinculo connectuntur, suo sanctiss. vtero concludet; verbum enim divinum humanitati vnitum, de quo asseruit Paulus, ipsum omnia sive quæ in cœlis, sive quæ in terra sunt, comprehendisse ac instaurasse. In ipso instauravit, sive quæ in terris, sive quæ in cœlis sunt. Rom. 13. Virginalis Mariæ sanctiss. vterus complexus est. Apprimè ergo & elegantissimè Prophetam David immensitatem & magnitudinem Dei, ex amplissima ac latissima civitate à se constructa, his laudibus extulit. *Magnus Dominus & laudabilis nimis in civitate Dei nostri in monte sancto eius. ps. 47.* Et postea subdit. *Fundatur exultatione vniverse terra.* Quibus verbis primam rationem immensitatis & magnitudinis Dei designat. *Fundatur exultatione; Quia pulcherrimam hanc civitatem summo cordis gaudio & lætitia condidit; Carteri ex profapia Adę descendentes, cum suæ vitæ prima fundamenta in materno vtero constituunt, mærore & tristitia confecti, ab imo pectore suspiria & gemitus lachrymabiliter emittunt; per aliquod enim tempus in materno vtero inclusi, iniquitatem patrum suorum, iurgia, & continuas inter Deum & homines lites propter primi parentis peccatum exortas conservant ac fovent; verum hæc Marię sanctissimæ opulenta civi-*

tas in exultatione & lætitia cordis Deirecta & fundata est; ipsa enim tanquam aurora fulgentissima adventante, terrarum sola gaudio & lætitiâ summâ complevit, cum lites inter Deum & mortales sedaverit, & pacem hominibus attulerit. Quod ni fallor, in illa colluctatione Iacob eum Angelo aperte demonstratum fuit. Cum enim Iacob tota nocte Angelum proprijs brachijs compressum tenuisset, sic Angelus quasi devictus, & longa concertatione defatigatus, exclamavit. *Dimitte me, iam enim ascendit aurora. Genes. 32.* Circa quam colluctationem observavit magnus Dionysius; quod Patriarcha Iacob tam continuâ & molestâ luctâ, id intendit & ab Angelo postulavit, ut scilicet eum circa progenituram, ex qua tot lites inter se & suum fratrem exortæ erant, informaret, ac certiozem faceret, an tranquillâ & bonâ cōscientiâ primogenituram, aliâ suo fratri iure nativitatis debitam, possideret. Cui Angelus sic respondit, ac satisfecit. *Dimitte me, iam ascendit aurora.* Tunc enim Maria sanctissima tanquam aurora fulgentissima, quæ in vtero Annæ ad dirimendas mortalium lites, & pacem astringendam, efformanda erat, Angelo representata fuit; ideo voce contendens Angelus aiebat. *Dimitte me, iam enim ascendit aurora.* Ac si apertius diceret. Negotia hominum decidere, ac eorum lites componere & dirimere, amicitiam Dei conciliare, non ad me,

sed Beatissimam Mariam, auroram splendidissimam spectat; ipsa sola hæc negotia ad pacem adstruendam sibi vsurpat, ideo lites inter te, & tuum fratrem excitas expedire nolo. *Iam enim ascendit aurora.* Notandum est illud verbum, *ascendit*, indicat enim celerem & concitatum gressum in adventante; Voluit ergo Angelus illo verbo nobis manifestare, celerem & promptum Beatissimæ Mariæ animum, & oportuna auxilia, ut Deo reconciliemur. *Iam ascendit aurora*, ac si diceret. Hæc aurora fulgentissima, & civitas pulcherrima, ad peccatorum spem erigendam, ac pacem astringendam, citò mortalibus aderit. *Iam ascendit aurora.* Aurora auream horam significat, quia ipsa adventante, omnia quasi fulgentissimo auro decorata nitent & splendent. Mirum sanè est ac iucundum valde, auroram noctis post tenebras venientem intueri, ipsa præsentem fugantur, ac elata montium cacumina quasi micanti auro refulgent, viridaria vitali quadam aurâ suavissimâ perfiantur, prata, quæ antea lugubri tenebrarum veste induta erant, postea amœnissimè virent, fontes ac rivuli tanquam crystallæ refulgent, aviculæ suavissimè concinentes, harmoniam, & concentum mirabilem certatim excitant, & alulas suas extendentes, paleas ad nidos extruendos congerunt & inquirunt

runt, tandem omnes creaturæ auro-
ræ gratulantur, & ipsa adveniente
sumopere exultant, Quis inter mor-
tales (filij dilectissimi) nova hac auro-
ra Maria scilicet sanctiss. post culpæ,
tenebras resurgente non latatur. &
prægaudio lachrymas non exprimit?
Iam enim ascendit aurora. Hodierna
luce totū vniuersum suā præsentia il-
lustrat; Fluenta & flumina aquis cry-
stallinis, & pellucidis nitētia exultent
prata virentia pulcherrimis Ecclesiæ
floribus stratarideant, flores ipsi nouo
splendore & odore niteant, huius au-
roræ rore potiantur & refulgeant,
plantæ mira fecunditate refertæ ma-
turos fructus proferant, omniā deni-
que inaudita lætitia perfruantur,
vt omnes simul creature vna voce Pro-
pheta decantent. *Fundatur exultati-
one vniuersa terra.* Aliqui ex prædictis
verbis præseruationem sanctissimæ
Mariæ à peccato originali comproba-
re ac elicere intendunt, asserunt enim
eam solam inter puras creaturas in ex-
ultatione fuisse erectam & fundatam,
quia in sua conceptione à peccato ori-
ginali præseruata fuit; aliæ verò pec-
catum originale in sua conceptione
contrahentes in luctu & marore pri-
ma fundamenta iecerunt. Ego tamen
in hæc sententia semper persistam,
quòd nostra ingenia, nisi petulantie
notam incurrere velint, in his quæ
secretiora videntur, ad stylum & nor-
mam divini intellectus accomodan-
da sunt; Deus enim in prodigijs & por-

tentis, tam naturæ quàm gratiæ ma-
nifestandis ac proclamandis hunc mo-
rem perpetuò observavit, licet enim
suos effectus, etiam præclariore no-
bis manifestet, modum tamen effici-
endi sibi soli cognoscendum reserva-
vit & vendicavit, ne ex curiosa illo-
rum investigatione errores, lites, &
scandala oriantur. Quod rectè com-
probare possumus, si ad creationem
Angelorum, qui perfectissimæ creatu-
ræ sunt, proprijs Dei manibus fa-
bricatæ, mentis aciem convertamus,
quos vt Deus noster secretiùs conde-
ret, non in inferiori vniuerso, sed in
cælo empyreo molitus est, hoc forsi-
tan motivo, vt modus creationis inge-
nia nostra petulantia lateret, & solum
in Angelorum pulchritudinem men-
tis aciem conuerteremus. Idem eti-
am Deus indicavit, cùm hominem
ita præstantem creaturam, & tanto
ingenio & artificio ad imaginem &
similitudinem suam pulchrè elabora-
tam fabricatus est; nam secundum
aliquorum sententiam, eum in occi-
dente creavit, vbi lux magis latet,
ac minùs splendet, postea verò in ori-
entem transtulit, vbi lux solaribus ra-
dijs illustrata, magis micat & splen-
det, quod colligi potest ex illis sacræ
scripturæ verbis, quæ id videntur in-
sinuare. *Tulit Deus hominem, & posuit
eum in paradiso voluptatis. Genes. cap.
2.* Illud verbum, *tulit*, translatio-
nem Adami ex vno ad alterum lo-
cum indicat. Mirandum planè est quo
secre-

secreto, & in loco quasi abscondito & separato hanc pulcherrimam Adami creaturam efformaverit, eo sanè sine vt nostris oculis productio Adæ occulta foret. In Evæ etiã formatione idem ostensum fuit; refert enim scriptura, Adamum gravi somno sopitum fuisse. *Misit soporem in Adam Genes. cap. 2.* nè Adam modum producendi Evam intueretur, postea tamen iam productã ei contemplandam proposuit, cuius admiratus pulchritudinem & venustatè, sic dixit. *Hoc nunc os ex osibus meis, & caro de carne mea. Genes. cap. 2.* Idem etiam natura ipsa omnium artificum magistra nobis apertè manifestat; nam certis anni temporibus pulcherrimos flores varijs coloribus distinctos producit, pri⁹ tamen occultè efformat, ne omnium oculis illorum effectio aperta sit, postea verò folia compressa extendit, ac illorum venustatem manifestat, vt fragrantie & odoris suavitate omnium animos ad se alliciant. Quis apum diligentem & solertem in mellificando curam non admiratur? nam vt sua mella conficiant, flores ad id præstandum commodores diligentissimè exquirunt, favum tamen mellis occulto & secreto loco cõficiunt, & conficiendi modũ sibi tantum reservant. Non audistis Heliodorum de quodam in rebus nature perlustrantis curioso sic referentem, iste enim vt artificiosum modum, quo apes mella conficiunt, intueretur, intra vitream domunculam examen a-

pum introduxit, sed delusus planè fuit, nam apes vitream domum cerã vndique tegentes, ingeniosum fabricandi mella modum occultarunt. Quæ cum ita sint, vanas & invtiles controversias circa modum, quo Maria sanctissima concepta & in lucem edita fuit, prudenter refecantes ac omittentes, & soli Deo huius rei investigationem referuantes, modò hanc creaturam præstantissimam in vtero materno Annæ, tanquã auroram summa exultatione fundatam, contemplemur & extollamus, fuit planè aurora fulgentissima; Quemadmodum enim aurora inter noctem & diem mediat, sic sanctissima Maria per conceptionem in hanc lucem edita, inter peccatorem, qui propter culpam tenebrôsã quædam nox existit, & Deum, officium mediatricis sibi vsurpavit, vt miseros peccatores soveat & defendat, ne propter patrata scelera in desperationem inducantur. Hoc mediatricis officium Christus redemptor noster iam in cruce moritutus confirmavit, cum sic eam alloquutus est. *Mulier ecce filius tuus. Ioann. 19.* Ac si clariùs illi diceret. Propter peccata & scelera hominum cruci affixus morior, ne iustitia ac vindicta divina in illos infurgat, & ppter innocentis mortem rigorosè puniat, atque peccatores, quos ex corde diligo, defectu mediatoris pereant. *Mulier ecce filius tuus. Ego te ipsam inter peccatores & Deum mediatricem constituo, vt pacem componens, De-*

um aliàs propter culpas & scelera iratum, peccatoribus mansuetum & benignum reddas. Et ita sanè effectum est, cum enim Deus olim statim patrato scelere seuerissimè peccatores puniret, & indignatiõis suæ sagittis confoderet, propter quod Deus ultionum vocabatur. *Deus ultionum dominus, Deus ultionum liberè egit. psal. 93.* Iam tamen Maria sanctissima mediatrice inter Deum & peccatores constituta, & ad hoc munus obeundum tanquam fulgentissima aurora in hanc lucem exoriente, Deus noster non sagittas ad vulnerandos peccatores, sed potius misericordiæ suæ arcum ostendit. Quam Dei quasi mutatam post Mariæ adventum conditionem, diligenter perscrutatus est Ambrosius super *Genes. cap. 9.* *Arcum meū ponam in nubibus, & erit signū fœderis inter me & vos, &c.* vbi sic ait. *Non ipse arcus vulnerat, sed sagitta, & idèò dominus arcum magis quàm sagittam ponit, id est, non illud quod vulnerat, sed quod habeat terroris indicium, & vulneris effectum habere non solet.* Hæc Ambrosius. Quasi diceret, in coercendis sibi subditis creaturis, hunc Deus sibi morem post hanc Mariæ sanctissimæ auroram exortam, obseruandum statuit, nè prius hominem virgâ percutiat, sagittis confodiat, sed primùm suæ lenitatis arcum ipsi ostendat, deinde si opus fuerit, ne nimia extensione omnia dissiperent, arcu iaculatur sagittas, nūc extendendo, nunc etiam arcum resoluendo,

quia sic hominem hoc gratiæ tempore supplicijs vulnerat, vt quisque in corripiendi modo suæ charitatis viscera statim animadvertat, non enim vt olim, vult statim mortem peccatoris, sed cum nubium seu peccatorum agmina in procellas ac tēpestates coguntur, cum misericordia castigat, vt magis conuertatur & vivat. Sed perpendite quæso, vt meliùs agnoscat viscera Dei nostri iam in misericordiam commutata, iaculatorium istum arcum cœlestem iridem esse, quâ indutum & circumdatum fuisse thronum maiestatis, & Dei magnitudinis, sanctus Evangelista Ioannes testatur Apocalypsis cap. 4. vidit tamen Evangelista iridem similem visioni smaragdi, quod sine dubio admirationem causat; nam cum lapis iste pretiosus smaragdus ex natura propria sit viridis coloris, & cœlestis arcus iridis varijs coloribus aspersus, nulla elucescit conuenientia, in qua hæc similitudo fulciri & stabiliri possit; At inuenies arcanum, atque secretum planè si viridum colorem perscruteris, est namq; color iste firmissime spei signum & manifestum indicium: Voluit ergo dominus in throno maiestatis sedens, iudicis integerrimi munus exercens, peccatoribus subindicare, se, licet iudicem & in throno maiestatis sedentem suæ tamen iustitiæ arcum, hac nostra mediatrice existente iridem esse similem visioni smaragdi, qui licet varijs coloribus a-

sperfus sit, is tamen qui magis emicat
 in emissione sagitte, ad ipsum propter
 sua scelera percutiendum & vulneran-
 dum, color viridis est, vt inter vulne-
 ra & supplicia ipsam Dei nostri leni-
 tatem cum spe misericordie semper
 & singulis momentis experiebatur;
 Ided Angelus cum inter brachia Pa-
 triarcham Iacob compressum teneret,
 sanctissimam Mariam in spiritu agno-
 scens, auroram nuncupavit; quia me-
 diatricis officio inter noctem & tene-
 bras peccatorum ac diem sancta, De-
 um nostrum nobis mansuetum, beni-
 gnum & misericordē reddidit. Tan-
 dem vt vela nostrae orationis contra-
 hamus, Mariam nunc tanquam solem
 splendidissimum in sua conceptione
 contemlemur. Quemadmodum en-
 nim sol in luce & splendore stellas su-
 perat, & in illas & inferiora corpora
 lumen & alia influit, splendore enim
 solis, & cœlum, & omnia quę sunt in-
 frā cœlum illustrantur; ita Beatissima
 Virgine, tanquam sole splendidissimo
 per suam conceptionem in hæc ter-
 rarū sola descendente, in creaturas su-
 periores, quales sunt spiritus Angelici,
 lucem cognitionis, & in inferiores,
 quales peccatores sunt, præstantis-
 simam gratiæ vitam influit; Et iure o-
 ptimo solem Mariam sanctissimam
 nuncupare possumus; Sol enim qua-
 si solus dicitur; Sol ergo appellanda
 est Beatissima Virgo, quia sola est in-
 ter puras creaturas, cui Deus in vtero
 materno conceptę tot privilegia ac

dona, quibus in corpore & anima de-
 corata fuit, liberalissimè concessit:
 sola, cui omnia spiritus sancti dona,
 sapientię, intellectus, consilij, timo-
 ris domini, &c. potenti ac largā ma-
 nu contulit. *Requiescet super eam spi-
 ritus sapientiæ: Esaie cap. 11.* sola, quę
 omnes prærogativas, & gratias, tam
 generales quàm peculiare in alijs
 sanctis diuisas, immensitate quadam
 conservavit ac retinuit, vt ipsa etiam
 fatetur. *Et in plenitudine sanctorum
 detentio mea. Eccles. 24.* Circa quę
 verba sanctus Bernardus sic scribit.
 Optimè Beatissima Virgo in pleni-
 tudine sanctorum suam sanctitatem
 esse sitam affirmare potuit; cum nec fi-
 des Patriarcharum, spes confessorum,
 Virginum castitas, matrimonij con-
 formitas, Angelorum munditia, aut
 meritum martyrum illi defuerint.
 Quare meritò Esther suam nobilita-
 tem, Susanna castitatem, pulchritudi-
 nem Rachel, Iudith suam fortitudi-
 nem occultet & abscondat; Quia
 Maria sanctissima sola fuit, cui Deus
 omnes prærogativas, tam generales
 quàm particulares omnium, immen-
 sitate quadam & in heroico quodam
 gradu cōtulit, vt in nos ab illa tāquam
 à perenni & inexhausto fonte, gratiæ
 rivuli derivarentur, ac illius in hac vi-
 participes effecti, postea in futura
 nunquā peritura, æterna gloria cum
 gaudio & exultatiōe potiamur. Quam
 mihi & vobis præstare dignetur, Iesus
 Christus Dominus noster. Amen.

IN